

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2013

Emilia Tuomi & Iina Taiminen

”TÄÄ ON TÄTÄ MEIJÄN ARKEE”

– Sijaisvanhempien arjessa jaksaminen ja tuen
tarve Varsinais-Suomessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Sosiaalipalvelutyö

Marraskuu 2013 | 56+3

Anssi Lähde

Emilia Tuomi & Iina Taiminen

”TÄÄ ON TÄTÄ MEIJÄN ARKEE”- Sijaisvanhempien arjessa jaksaminen ja tuen tarve Varsinais-Suomessa

Tässä opinnäytetyössä kuvataan sijaisvanhempien kokemuksia arjessa jaksamisesta ja tuen tarpeesta Varsinais-Suomessa. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä käytetään lastensuojeluun, perhehoitoon ja sijaisvanhemmuuteen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimuksia. Tutkimus on kvalitatiivinen tapaustutkimus ja sen aineisto koostuu viiden sijaisvanhemman teemahaastatteluista. Aineisto on analysoitu käyttäen teemoittelua. Haastattelun teemat nousivat esiin perehtyessämme sijaisvanhemmuuden kompetensseihin (Buehler ym. 2006) sekä pitkäaikaisen perhehoidon psykososiaaliseen malliin (Schofield 2002).

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kerätä kokemustietoa siitä, millaista tukea arjessaan kaipaavat ja millaista tukea he saavat. Tärkeimpinä asioina sijaisvanhemmat pitivät arjessa jaksamisen kannalta parisuhdetta, tukiverkostoa, vertaistukea, työhajausta sekä suhdetta sosiaalityöntekijään. Tuloksistamme ilmenee, että sijaisvanhemmat toivovat avoimempaa suhdetta sosiaalityöntekijän kanssa, vapaa-ajan lisäämistä, koulutusten monipuolistamista sekä parannusta jo olemassa olevien tukipalvelujen saatavuuteen. Lisäksi sijaisvanhemmat kokivat, ettei sosiaalityöntekijöillä ole riittävästi aikaa tutustua perheeseen ja sen tarpeisiin.

Tutkimustulosten perusteella Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön toimintaan oltiin melko tyytyväisiä. Perhehoidon organisoinnin keskittäminen koettiin hyväksi esimerkiksi hoitopalkkioiden ja kulukorvausten yhtenäistymisen myötä. Perheiden tukemiseksi sijaisvanhemmat toivoivat, että sosiaalityöntekijät tutustuisivat paremmin perheen kokonaisvaltaiseen tilanteeseen. Tämän toteuttamiseksi sijaisvanhemmat ehdottivat, että Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö järjestäisi työntekijöilleen erillistä koulutusta siitä, mitä sijaisperheet toivovat ja tarvitsevat.

Luovutamme opinnäytetyön Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön käyttöön ja toivomme sen herättävän keskustelua sekä jatkotoimenpiteitä sijaisperheiden tukemiseksi.

ASIASANAT:

sijaishuolto, perhehoito, sijaisvanhemmuus, tuen tarve, tutkimusodot

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Social Services | Social services

November 2013 | 56+3

Anssi Lähde

Emilia Tuomi & Iina Taiminen

“THIS IS OUR EVERYDAY LIFE”- Well-being in Everyday Life and Needs for Support of Foster Parents in Southwestern Finland

The purpose of this study is to describe experiential information about the well-being of foster parents in everyday life and their needs for support in Southwestern Finland. This study is made for the Foster Care Unit of Southwestern Finland.

The theoretical frame work was based on studies and literature about child protection, foster care and foster parenting. The study is qualitative and the research material was collected by theme interviews with five foster parents. The research material was analyzed thematically. The themes of our interview are based on the competency domains for foster parents (Buehler etc. 2006) and the psychosocial model of long-term foster care (Schofield 2002).

Our goal was to collect information about what kind of support foster parents need in their everyday life and what kind of support they have. The foster parents named their spouses, relationships with family and friends, peer support and the relationship with a social worker as the most important factors for well-being in everyday life. The results of our study show that foster parents are hoping for more open communication with their social worker, more spare time, more diversity in trainings and improvement in the accessibility of the current forms of support. The foster parents also felt that social workers don't have enough time to familiarize themselves with the situations and needs of the foster families.

Based on the results of this study, the foster parents are quite content with the Foster Care Unit of Southwestern Finland. After concentrating the organization of foster care the fees and expence reimbursements have become more convergent between different municipalities. The foster parents wished that the social workers would get to know their situations so that they could support the families better. They also suggested that social workers could have training about the needs that appear in foster families.

We hand this study over to the Foster Care Unit of Southwestern Finland and hope that it will inspire to conversation among the employees and further measures to improve the forms of support being offered to foster families.

KEYWORDS:

foster care, family care, foster parenting, needs for support, forms of support

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PERHEHOITO OSANA LASTENSUOJELUA	8
2.1 Lastensuojelu	8
2.2 Huostaanotto	9
2.3 Sijaishuolto	10
2.4 Perhehoito	12
3 SIJAISVANHEMMUUS	14
3.1 Sijaisvanhemmaksi ryhtyminen	14
3.2 Sijaisvanhemmuuden valmiudet	14
3.3 Sijaisvanhemmuus ja arjen haasteet	16
3.4 Arjessa jaksaminen	18
3.5 Sijaisperheiden tarpeet ja tukeminen	19
4 PERHEHOITO VARSINAIS-SUOMESSA	22
4.1 Perhehoito lukuina	22
4.2 Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö	24
5 TUTKIMUSASETELMA	26
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävä	26
5.2 Tutkimusmetodi ja aineiston hankinta	27
5.3 Aineiston rajaus, perustelut, käsittely ja analysointi	30
5.4 Eettisyys, laatu ja luotettavuus	32
6 SIJAISVANHEMMAT KAIPAAVAT AVOIMUUTTA	35
6.1 Avoimuus arjen tukena	35
6.2 Irtiotto arjesta jaksamisen mahdollistajana	36
6.3 Tieto ei lisää tuskaa	37
6.4 Sosiaalityöntekijä linkkinä toimivaan arkeen	39
7 TUEN TARVE JA SIIHEN VASTAAMINEN	41
7.1 Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen	41
7.2 Perheen huomioiminen kokonaisuutena	42
7.3 Näkökulma vanhemmuuteen osana jaksamista	44

7.4 Tutkimustulosten vertailua	46
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	50
LÄHTEET	53

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko	
Liite 2. Haastateltavat	
Liite 3. Tutkimuslupa	

KUVIOT

Kuvio 1. Sijoitetun lapsen tarpeet Schofieldia (2002) mukaillen.	17
Kuvio 2. Lastensuojelun psykososiaalinen kokonaisuus (Heino 2000, 60).	21
Kuvio 3. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista. (THL 2013.)	22
Kuvio 4. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista. (THL 2013.)	23
Kuvio 5. Aineiston abstrahointi sijaisvanhempien tuen tarpeesta.	31
Kuvio 6. Tutkimustuloksista nousseet neljä pääkohtaa.	35
Kuvio 7. Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen.	41
Kuvio 8. Perhekokonaisuuden huomiointi tukea suunniteltaessa (Johnson & Kastner 2005).	42
Kuvio 9. Kokemus sijaisvanhemman roolista.	45

TAULUKOT

Taulukko 1. Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen.	47
---	----

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme sijaisvanhempien arjessa jaksamista ja tuen tarvetta. Haastattelututkimuksella keräämme kokemustietoa sijaisvanhempien tuen tarpeesta ja heidän subjektiivista kokemustaan koulutus- ja tukipalvelujen kehittämistarpeista. Tarkoituksenamme on kerätä Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikölle kokemustietoa, jota voidaan hyödyntää sijaisvanhemmille suunnattujen koulutus- ja tukipalvelujen kehittämisessä.

Viime vuosina hallitusohjelmassa (Valtioneuvostonkanslia 2013, 63) ja lainsäädännössä (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417) on pyritty siirtämään sijaishuollon painopistettä laitoshoidosta perhehoitoon. Tavoitteen toteutumiseksi sijaisperheitä tarvitaan enemmän. Kansallisten lastensuojelun laatusuosituksen mukaan sijaisperheenä tulee käyttää valmennettuja perheitä ja perheille tulee varmistaa riittävä koulutus ja tuki. Riittävän koulutuksen ja tuen avulla pyritään parantamaan perhehoidon laatua ja jatkuvuutta.

Sijoitettujen lasten moninaiset ongelmat ja oireilu tuovat haastetta sijaisvanhempien arkeen. Lapset ja nuoret oirehtivat jo sijoitusvaiheessa entistä voimakkaammin. Lasten oireilu voi johtua esimerkiksi lapsen tuntemasta syyllisyydestä omasta perhesijoituksestaan ja sen tuomasta hyvästä olost, psykososiaalisista ongelmista tai turvattomuuden tunteesta. Tukea sijaisvanhemmille on tarjolla vaihtelevasti. (Ahto & Mikkola 1999, 17- 20; Ketola, 2011.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme sijaisvanhemmuutta, arjessa jaksamista ja tuen tarvetta sijaisvanhemmuuden kompetenssien (Buehler, ym. 2003; 2006) sekä Schofieldin (2002) perhehoidon psykososiaalisen mallin avulla. Valitsimme nämä mallit, koska ne antavat käsityksen sekä sijaisvanhemmuuden vaatimuksesta että tuen tarpeen syistä. Olemme perustaneet haastattelukysymyksemme näihin malleihin sekä aiempien tutkimuksien tuloksiin.

Käsitlemme aluksi perhehoitoa osana lastensuojelua ja sijaisvanhemmuutta sekä kerromme sijaishuollosta Varsinais-Suomessa. Tämän jälkeen esittelem-

me tutkimuksemme lähtökohtia ja tutkimuksen kulkua. Lopuksi käsittelemme tutkimuksemme tuloksia ja pohdimme niiden hyödynnettävyyttä.

2 PERHEHOITO OSANA LASTENSUOJELUA

Suomalainen lastensuojelu perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen ja suomalaiseen lainsäädäntöön. Yhteiskunnan lait ja sopimukset määrittävät sen, miten lapsen etu ja erityinen suojeleminen ymmärretään. Yhteiskunnalla on oikeus puuttua lapsen elämään, mikäli lapsen elinolosuhteet eivät vastaa lapsen etua. Lastensuojelua toteutetaan monilla tavoin ja tarvittavat toimenpiteet arvioidaan aina yksilö- tai perhekohtaisesti. (Puonti ym. 2005; Bardy 2009.)

2.1 Lastensuojelu

Lastensuojelu on yhteiskunnan tarjoama sosiaalipalvelu, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Suomessa lastensuojelun tarkoitus ja tehtävät määritellään lastensuojelulaissa. Laissa lastensuojelu määritellään laajaksi yhteiskunnalliseksi asiaksi, jossa vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista on sosiaaliviranomaisten lisäksi myös muilla viranomaisilla sekä kansalaisilla. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on hänen huoltajillaan, mutta lapsen kasvun, kehityksen tai edun vaarantuessa yhteiskunnalla on oikeus puuttua asiaan lastensuojelun keinoin. (THL 2012a; lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelun pääasialliset tehtävät voidaan jakaa kolmeen osaan: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. Ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla pyritään vaikuttamaan lapsen elinympäristöön ennen lastensuojelutarpeen syntymistä. Ennaltaehkäisevää työtä toteuttavat muun muassa neuvolat, päivähoitopaikat ja koulut. Viime vuosina ennaltaehkäisevää työtä on pyritty lisäämään ja esimerkiksi lastensuojelulaissa (13.4.2007/417) veloitetaan kunnat laatimaan suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi alueellaan.

Vanhemmat voivat saada tukea kasvatustehtävänsä esimerkiksi neuvolasta ja kotipalvelusta ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tarvittaessa tukea voidaan järjestää myös lastensuojelun avohuollon tukitoimina. Tällöin palvelujen toteutta-

miseen tarvitaan vanhempien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Tukitoimista tehdään perhekohtainen asiakassuunnitelma. Avohuollon tukitoimia ovat esimerkiksi lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittäminen, lapsen taloudellinen ja muu tukeminen esimerkiksi koulunkäynnissä tai harrastuksissa, perhetyö sekä lapsen tai koko perheen sijoittaminen esimerkiksi perhetukikeskukseen avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimenpiteet ovat ensisijaisia suhteessa lapsen huostaanottoon. (lastensuojelulaki 13.4.2007/417; THL 2012a; Janhunen 2007.)

2.2 Huostaanotto

Avohuollon tukitoimet eivät ole aina riittäviä turvaamaan lapsen hyvinvointia, jolloin lastensuojelulain mukaan lapsi on otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto. Huostaanoton edellytykset on määritelty lastensuojelulaissa (lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Edellytysten on täyttyävä ennen huostaanoton toteutumista ja sijaishuollon järjestämistä. Huostaanotto tulee toteuttaa, mikäli puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, tai jos lapsi itse vaarantaa vakavasti terveyttä tai kehitystään. Huostaanottoa valmistellessa avohuollon tukitoimet on todettu riittämättömiksi tai ne eivät ole tarkoituksenmukaisia lapsen edun kannalta.

Huostaanotto on luonteeltaan hallinnollinen vapaudenriistopäätös, mutta toisaalta myös lapsen oikeus. Huostaanotto on väliaikainen toimenpide, joka on purettava välittömästi huostaanoton edellytysten lakatessa, ellei huostaanoton purkaminen ole vastoin lapsen etua. Huostaanoton aikana tulee pyrkiä vaikuttamaan perheen olosuhteisiin ja ongelmiin siten, että lapsen olisi mahdollista palata takaisin kotiin. Huostaanottoon johtaneet syyt vaikuttavat kuitenkin siihen, ettei tämä tavoite ole aina toteutettavissa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Huostaanoton edellytysten täytyessä aletaan huostaanottoa valmistella. Lasta ja hänen läheistään tulee kuulla huostaanotosta sekä sijoituspaikan valintaan

liittyvissä kysymyksissä. Lapsen ja hänen perheensä kanssa tehdään asiakassuunnitelma, josta ilmenee huostaanoton edellytykset, sijaishuoltopaikka sekä lasta ja perhettä koskevat työskentelyn tavoitteet. Asiakassuunnitelmaan kirjaetaan myös aika, jossa kirjatut tavoitteet pyritään saavuttamaan. Asiakassuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Mikäli lapsen huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi itse ei vastusta huostaanottoa, siitä tehdään kirjallinen päätös. Suostumukseen perustuvan huostaanoton valmistelee sosiaalityöntekijä ja päätöksen tekee johtava viranhaltija. Päätös annetaan tiedoksi kaikille asianosaisille ja siihen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Huoltajan tai 12 vuotta täyttäneen lapsen itse vastustaessa huostaanottoa, johtava viranhaltija tekee huostaanotosta hakemuksen hallinto-oikeuteen. Hakemuksesta on tiedotettava asianosaisille. Välittömässä vaaratilanteessa oleva lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti jo ennen hallinto-oikeuden päätöstä huostaanotosta. Huostaanottopäätös raukeaa viimeistään lapsen täytessä 18 vuotta. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Oikeus päättää huostaan otetun lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä olinpaikasta, on sosiaalilautakunnalla. Lapsen asioista päätettäessä tulee kuitenkin pyrkiä yhteistyöhön lapsen huoltajien kanssa.

Vuonna 2011 kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli 17 409 lasta ja nuorta. Näistä huostaan otettuja oli 10 535 lasta ja nuorta. Huostassa olleiden lasten määrä nousi kolmella prosentilla vuodesta 2010. (THL 2012c.)

2.3 Sijaishuolto

Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoitona tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Lapsi voidaan sijoittaa myös sairaalahoitoon. Laitoshuoltoa antavat lastenkodit, nuorisokodit ja koulukodit. Laitoksissa hoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista ja hoito voi olla erikoistunut esimerkiksi erityishoitoa tarvitseviin lapsiin tai nuoriin. Ammatillisella perhekodilla tarkoitetaan alue-

hallintoviraston luvalla toimivaa, ympärivuorokautista hoitoa tarjoavaa perhettä, jossa koulutettu henkilökunta vastaa sijoitettujen lasten hoidosta ja huolenpidosta. Perhekodin vanhemmilla tulee olla sosiaali- tai terveysalan koulutus. Ammatillisen perhekodin toimitiloja, eli perheen kotia, koskee lähes samat rakennusvaatimukset kuin laitoshoidon. Perhekodissa tulee olla esimerkiksi paloturvallisuussuunnitelma ja jokaiselle lapselle oma, tietyn neliömetrimäärän täyttävä huone. Perhekodit rinnastetaan laitoshoidon. Myös koko perhe voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle esimerkiksi perhetukikeskukseen. Perhehoito sijaisperheessä tarkoittaa lapselle oman kodin ulkopuolella, yksityiskodissa annettavaa ympärivuorokautista hoitoa ja kasvatusta. (Ahto & Mikkola 1999; Puonti ym. 2005; lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelulain mukaan sijaishuoltoapaikan valinnassa tulee ottaa huomioon lapsen tarpeet sekä mahdollistaa lapsen läheisten ja pysyvien ihmissuhteiden ylläpitäminen. Sijaishuoltoapaikan valinnassa tulee myös arvioida sijaishuoltoapaikan kykyä vastata lapsen tarpeisiin. Joskus lapsi voidaan tarkoituksella sijoittaa kauas perheestään tai aiemmasta elinympäristöstään, mikäli uhkaavat lapsen terveyttä tai kehitystä. Huomiota tulee kiinnittää myös hoidon jatkuvuuteen. Monikulttuurisessa yhteiskunnassamme tulee myös mahdollisuuksien mukaan huomioida lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi lapsen tarpeet omien tietojensa perusteella sekä tilanteesta riippuen lapsen ja tämän perheen mielipiteet ja toivomukset huomioon ottaen lapselle sopivan sijaishuoltoapaikan. Päätöksen sijaishuoltoapaikkaan sijoittamisesta tekee johtava viranhaltija. Laitoshuoltoa järjestetään viimesijaisesti vain, jos lapsen hoidon järjestäminen perhehoidossa tai muualla ei ole riittävien tukitoimien avulla mahdollista tai lapsen edun mukaista. Vaikka lapset tulisi ensisijaisesti sijoittaa perheeseen, useat lapset sijoitetaan laitoksiin ja ammatillisiin perhekoteihin, koska sijaisperheistä on suuri pula. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417; THL 2012a.)

2.4 Perhehoito

Uusitussa lainsäädännössä käytetään nimekkeitä perhekoti ja perhehoitaja. Opinnäytetyössämme käytämme kuitenkin jo vakiintuneita nimekkeitä sijaiskoti ja sijaisvanhemmat, koska lastensuojelun perhehoidossa ja opinnäytetyössämme korostuu nimenomaan vanhemmuus ja sen haasteet.

Lastensuojelun perhehoito tarkoittaa lapselle oman kodin ulkopuolella annettavaa ympärivuorokautista hoitoa, kasvatusta ja huolenpitoa, joka tapahtuu perhehoitajan yksityiskodissa. Perhehoidon tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää lapsen perusturvallisuutta ja sosiaalista kehitystä. Perhehoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista. Perhehoitoa ohjaavat muun muassa lastensuojelulaki ja perhehoitajalaki. (Ahto & Mikkola 1999; Ketola 2008.)

Perhehoitajalain (3.4.1992/312) mukaan perhehoitaja on henkilö, joka antaa kodissaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 25§:n mukaista perhehoitoa. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajille ei ole erillistä koulutusvaatimusta, mutta ennen toimeksiantosopimuksen kirjoittamista perhehoitajaksi aikovan tulee suorittaa ennakkovalmennus. Ennakkovalmennuksen päätteeksi sosiaalityöntekijä tekee kotikäynnin perheen luokse. Kotikäynnillä sosiaalityöntekijä arvioi perheen kodin soveltuvuutta sekä sitä, kuinka monta lasta perheeseen voidaan sijoittaa. Sijoitettuja lapsia voi olla enintään neljä omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien. Lukumäärä voi ylittyä, jos sijoitetut lapset tai nuoret ovat sisaruksia. Jos perhehoidosta vastaa kaksi henkilöä ja ainakin toisella on tehtävään soveltuva koulutus, on enimmäismäärä seitsemän. Jos vanhemmilla on siis esimerkiksi kaksi omaa alle kouluikäistä lasta ja he käyvät töissä kodin ulkopuolella, perheeseen voidaan sijoittaa enintään kaksi lasta.

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Toimeksiantosopimus on keskeinen asiakirja, joka määrittelee sijaisvanhemman tehtävät ja tukipalvelut, jotka ovat si-

jaisvanhemman käytettävissä. Lisäksi toimeksiantosopimukseen kirjataan osapuolten oikeudet ja velvollisuudet sekä sovitaan lapsen hoidosta suoritettavat korvaukset. Perhehoitajan toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Perhehoitajana toimiminen ei kerrota työssäoloa. Kunnalla ole velvollisuutta kustantaa tai järjestää perhehoitajalle työterveyshuoltoa. Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimukseen perustuen hoitopalkkio ja kulukorvaus. Hoitopalkkio on vähintään 650 euroa kalenterikuukaudessa perhehoidossa olevaa lasta kohden. Kulukorvausta maksetaan vähintään 350 euroa kalenterikuukaudessa perhehoidossa olevaa lasta kohden sekä niin kutsuttu käynnistämiskorvaus hoidon aloittamisen aiheuttamista kustannuksista. (Perhehoitajalaki 3.4.1992/312; THL 2012d.)

3 SIJAISVANHEMMUUS

Sijaisvanhemmalla tarkoitetaan henkilöä, joka toimii vanhempana perhehoitoon sijoitetulle lapselle. Lapsen hoidon ja kasvatuksen lisäksi sijaisvanhemmalla on velvollisuus tehdä yhteistyötä lapsen asioista vastaavan sosiaalitoimen, muiden viranomaisten ja lapsen biologisten vanhempien kanssa.

3.1 Sijaisvanhemmaksi ryhtyminen

Sijaisvanhemmaksi ryhtymiseen on erilaisia motiiveja. Taustalla voi olla esimerkiksi lapsettomuus, halu antaa lapselle koti ja rakkautta tai halu tehdä jotakin yhteiskunnan hyväksi. (Höjer 2002, 7.) Sijaisvanhemmuus eroaa adoptiovanhemmuudesta siten, että sijoitetun lapsen huoltajuus säilyy biologisilla vanhemmilla tai muulla lapsen hoidosta vastaavalla henkilöllä. Lapsen sijoittamisella perhehoitoon joko pitkä- tai lyhytaikaisesti pyritään sekä lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseen että perheen jäsenten kuntoutumiseen ja perheen jälleenyhdistämiseen. Adoptiossa lapsi tulee perheen pysyväksi jäseneksi ja lapsen huoltajuus siirtyy adoptiovanhemmille. Adoptiolapsella on samat juridiset oikeudet kuin biologisilla lapsilla, esimerkiksi oikeus perintöön adoptiovanhempien menehtyessä. Sijoitetuilla lapsilla ei ole samoja juridisia oikeuksia, kuin biologisilla lapsilla. (Rhodes ym. 2006.)

3.2 Sijaisvanhemmuuden valmiudet

Sijaisvanhempien koulutuksen ja tuen järjestämisen kannalta on tärkeää miettiä, millaisia valmiuksia sijaisvanhemmilta edellytetään. Buehler ym. (2006) ovat tutkimuksessaan todenneet, että sijaisvanhemmuuden 12 kompetenssia ovat turvallisen kasvuympäristön tarjoaminen lapselle, hoidon ja huolenpidon tarjoaminen, lapsen fyysisten ja mielenterveydellisten hoitotarpeiden tunnistaminen, lapsen sosioemotionaalisen myönteisen kehityksen edistäminen, moniarvoisuuden arvostaminen sekä lapsen kulttuuristen taustojen ja tarpeiden huomioimi-

nen, lapsen elämää koskevien suunnitelmien toteutumisen tukeminen, kyky käsitellä mahdollista menetystä lapsen palatessa biologiseen perheeseensä, sijaisvanhempana kasvaminen, sijaisvanhemmuuden erilaisten stressitekijöiden käsitteleminen (esimerkiksi parisuhteen ongelmat, perheen sisäiset suhteet sekä perheen stressi), lapsen ja hänen biologisen perheensä suhteen tukeminen ja tiimin jäsenenä työskentely lastensuojelutyöntekijöiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Kompetenssit eivät välttämättä täyty heti aluksi, vaan arvioimalla näitä valmiuksia voidaan esimerkiksi kehittää erilaisia koulutus- ja tukipalveluja sekä räätälöidä tarjottavaa tukea perhekohtaiseksi. (Buehler ym. 2006; Ketola 2008.)

Uuden 1.8.2011 voimaan tulleen perhehoitajalain 1§:n muutoksen (8.4.2011/317) mukaan sijaisvanhemmaksi aikovan on osallistuttava ennakovalmennukseen. PRIDE- ohjelma on käytännön ja tutkimuksen yhteistyönä USA:ssa kehitetty, 14-vaiheinen lastensuojelun perhehoidon kehittämisohjelma. Suomessa PRIDE tunnetaan ensisijaisesti sijais- ja adoptiovanhempien PRIDE-valmennuksesta, joka on ollut täällä käytössä vuodesta 1995 alkaen. PRIDE-ennakkovalmennuksessa toimii kouluttajaparina sijaisvanhempi ja sosiaalityöntekijä. Koulutuksen järjestää kunta tai kuntayhtymät. Valmennus koostuu yhdeksästä ryhmäkokoontumisesta ja kestää noin kolme kuukautta. Koulutuksen aiheina ovat muun muassa perhehoitoon, sijaisvanhemmuuteen ja sijoitettujen lasten tarpeisiin tutustuminen. Valmennus sisältää ryhmäkokoontumisten lisäksi kotitehtäviä, yksilökeskusteluja ja kotikäyntejä. Tavoitteena on antaa sijaisvanhemmaksi aikoville realistinen kuva sijaisvanhemmuuden iloista ja haasteista sekä saada koulutukseen osallistujat pohtimaan omia kykyjään ja valmiuksiaan ennen sijaisvanhemmaksi ryhtymistä. (Pesäpuu ry 2013; Ahto & Mikkola 1999; Janhunen 2007; Ketola 2008; perhehoitajalaki 3.4.1992/312.)

PRIDE- menetelmän mukaiset sijaisvanhemman viisi valmiutta ovat:

1. Kyky suojella ja hoitaa lasta
2. Kyky kohdata lapsen kehitykselliset tarpeet ja ottaa huomioon heidän kehitykselliset viiveensä
3. Kyky tukea lasten ja heidän syntymäperheidensä välisiä suhteita

4. Kyky edistää ja ylläpitää lapsen turvallisia ja hoitavia ihmissuhteita
5. Kyky toimia ammatillisen tiimin jäsenenä

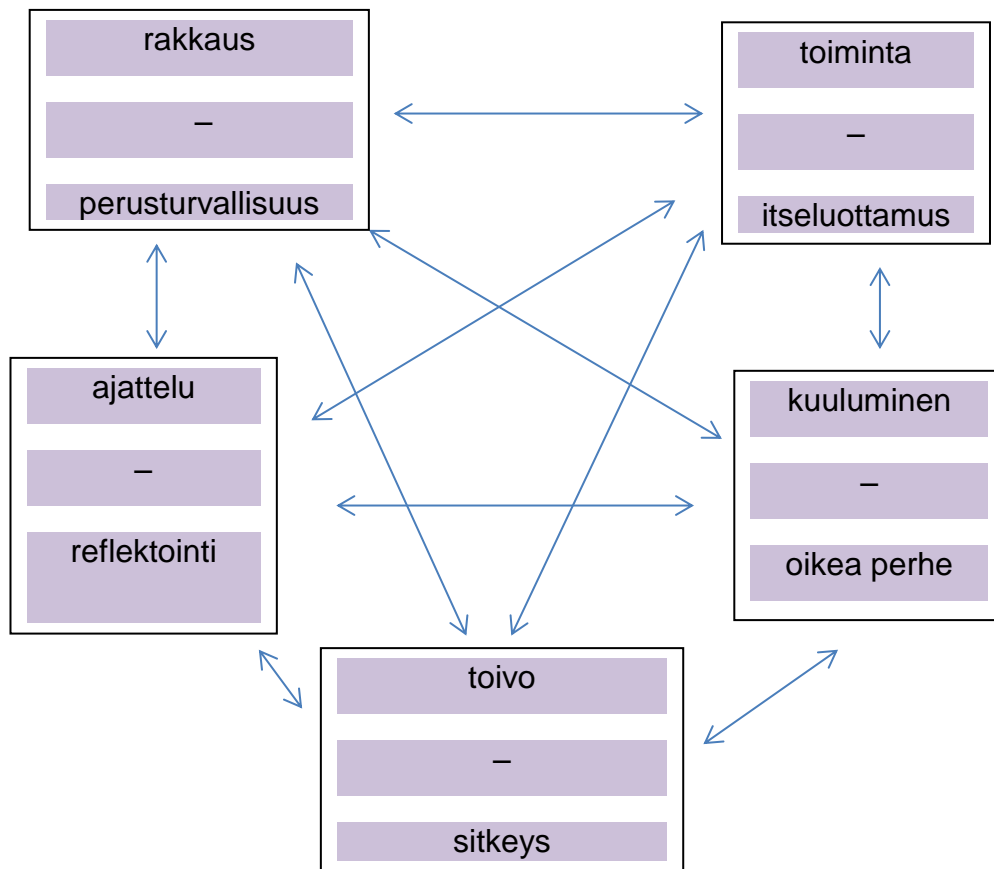
Sijaisvanhemmuudessa ei ole kyse erityisvanhemmuudesta, mutta vanhemmuuden painotukset ja arjen haasteet voivat vaihdella kunkin lapsen tai perheen tarpeiden mukaan. Ennakovalmennuksesta huolimatta arjessa voi tulla tilanteita, joiden vuoksi sijaisvanhemmat saattavat tarvita lisää tukea.

3.3 Sijaisvanhemmuus ja arjen haasteet

Sijaisvanhemmuus on sekä normaalia vanhemmuutta että lapsen erityistarpeisiin vastaamista. Kuten vanhemmuus yleensäkin, myös sijaisvanhemmuus vaikuttaa perheen sisäisiin suhteisiin. Aina, kun perheeseen tulee uusi jäsen, jokainen perheenjäsen joutuu etsimään uudestaan oman paikkansa perheen sisällä. Muutos voi aiheuttaa eri perheenjäsenten välillä erilaisia reaktioita. Esimerkiksi parisuhteen ylläpitäminen voi jäädä taka-alalle ja biologiset lapset tai perheeseen aiemmin sijoitetut lapset saattavat kokea mustasukkaisuutta tai vaatia lisää huomiota vanhemmilta. Lisäksi perheen sukulaiset, ystävät tai muut läheiset voivat kyseenalaistaa perheen päätöksen huolehtia vieraasta lapsesta. Myös perheen taloudellinen tilanne voi muuttua, mikäli toinen vanhempi jää pois työelämästä. (Ahto & Mikkola 1999, 17- 27; Ketola 2008, 108- 120.)

Sijoitetun lapsen kasvatus merkitsee sekä lapsen kasvun ja kehityksen tukemista että lapsen aikaisempien kokemusten korjaamista ja uusien myönteisten kokemusten tarjoamista. Monet lapset tarvitsevat sijaisperheessä eläessään terapiaa tai muuta erityishoitoa. (Ahto & Mikkola 1999, 17- 27.)

Schofield (2002) on kehittänyt pitkäaikaiseen perhehoitoon perhehoidon psykososiaalisen mallin, joka kuvaa sijoitetun lapsen tarvitsemia kokemuksia ja sijaisvanhempia tehtäviä kokemusten täyttämiseksi. Malli koostuu viidestä osaluueesta, joita kuvaamme kuviossa 1 sivulla 17.

Kuvio 1. Sijoitetun lapsen tarpeet Schofieldia (2002) mukailleen.

Schofieldin (2002) artikkelissaan esittämän mallin mukaan pitkäaikaisessa perhehoidossa sijoitetun lapsen tarpeet ja sijaisvanhempien tehtävät pohjautuvat viiteen osa-alueeseen (ks. kuvio 1). Sijaisvanhemman tulee tarjota lapselle enustettavissa olevaa ja jatkuvaa huolenpitoa, jotta lapselle kehittyisi tunne perusturvallisuudesta. Olemalla läsnä emotionaalisesti, sijaisvanhempi antaa lapselle kokemuksen rakastetuksi tulemisesta ja lapsen olemisesta rakastamisen arvoinen. Arvostamalla lasta sijaisvanhempi edistää lapsen itseluottamuksen kehittymistä ja tukee lasta uusien kokemusten saamisessa. Olemalla läsnä ja kuuntelemalla lasta sijaisvanhempi voi auttaa lasta käsittelemään tämän kokemuksia ja menneisyyttä. Keskustelu lapsen kanssa auttaa lasta avartamaan näkemystään ja ottamaan huomioon myös muiden ihmisten tunteita ja ajatuksia.

Sijaisvanhempien tulee mahdollistaa lapselle tunne uuteen perheeseen kuulumisesta sekä auttaa lasta käsittämään, että hän voi kuulua samanaikaisesti useampaan perheeseen. Lapselle tulee antaa mahdollisuus läheisiin suhteisiin sekä sijaisperheen jäsenten että lapsen biologisten sukulaisten kanssa. Sijaisvanhemman tehtäviin kuuluu tunnistaa lapsen vahvuudet ja vaikeudet sekä tukea lasta omien kykyjen vahvistamisessa. Siten sijaisvanhemmat voivat tukea lapsen itsearvostuksen ja – luottamuksen kehittymistä.

3.4 Arjessa jaksaminen

Perhehoidon laadun ja jatkuvuuden kannalta on tärkeää huomioida perheet yksilöllisinä kokonaisuuksina. Perheiden hyvinvointiin vaikuttavat tekijät tiedostamalla voidaan tukea arjessa jaksamista. (Kalland & Sinkkonen 2001.)

Maritta Törrösen (2012) mukaan perheiden arkea ja hyvinvointia voidaan tarkastella ”arkinen hyvinvointi” – käsitteen avulla. Arkinen hyvinvointi sisältää perheen talouden, sosiaaliset suhteet ja mahdollisuudet toteuttaa itseään. Perheen taloudellinen tilanne vaikuttaa mahdollisuuksiin panostaa perheenjäsenten hyvinvoinnin tekijöihin, kuten harrastuksiin tai virkistystoimintaan. Sosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan sekä perheen sisäisiä suhteita että perheen suhdetta ulkopuolisiin verkostoihin.

Sijaisperheessä arjessa jaksamisen merkitys korostuu, sillä arjen pyörittäminen on sijaisvanhemman työtä. Sijoitetun lapsen tarpeiden huomioiminen, perheen sisäisten suhteiden ylläpitäminen ja yhteistyön tekeminen muiden sijoitetun lapsen hyvinvoinnista vastaavien tahojen kanssa on jatkuvaa. Perheen tilanteesta ja tarpeista riippuen omasta jaksamisesta huolehtiminen voi jäädä taka-alalle. Sijaisvanhemman väsymyksen ja sijoituksen purkautumisen ehkäisemiseksi tulee perhehoidon tukimuotoihin kiinnittää erityistä huomiota. (Janhunen 2007, 5- 21.)

3.5 Sijaisperheiden tarpeet ja tukeminen

Riittävä, perheen tarpeisiin sopiva tuki edistää sijaisvanhempien jaksamista, perheen hyvinvointia sekä perhehoidon laatua. Johnsonin & Kastnerin (2005) mukaan tuen laadun ja määrän tulisi vastata lapsen tarpeita, sijaisperheen rakennetta, sijaisperheen toimintakykyä sekä sijaisperheen tarpeita. Sijoitetun lapsen mahdollinen erityisen tuen tarve koulunkäynnissä, terveydenhoidossa ja sosiaalisissa suhteissa vaativat sijaisperheeltä kykyä havaita lapsen tarpeita sekä arvioida niitä yhdessä ammattihenkilöiden kanssa. Tukeakseen sijoitetun lapsen kehitystä sijaisvanhemmat tarvitsevat tukea. (Johnson & Kastner 2005, 507- 511; Kalland & Sinkkonen 2001; Ketola 2008, 123- 140.)

Perhehoitajalain (3.4.1992/312) ja valtakunnallisten sijaishuollon laatusuosituksen mukaan sijaisvanhemmille on tarjottava riittävästi tukea ja koulutusta. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on kartoitettava perheen tuen tarvetta ja tarvittaessa huolehdittava perheen tarpeisiin vastaavien tuki- ja koulutuspalveluiden järjestämisestä. Tukimuodot voidaan jakaa esimerkiksi taloudelliseen tukeen, käytännön tukeen, koulutukselliseen tukeen ja emotionaaliseen tukeen. Taloudelliseksi tueksi katsotaan hoitopalkkio, kulukorvaus ja muut rahalliset tuet, kuten esimerkiksi harrastusten tai lomien tukeminen. Käytännön tukea voidaan tarjota esimerkiksi kodinhoidon apuna. Koulutuksellisella tuella tarkoitetaan esimerkiksi yleisiä koulutustilaisuuksia, joissa voi olla aiheena esimerkiksi kiintymyssuhteen luominen, lasten mielenterveys tai yhteistyö lasten biologisten vanhempien kanssa. Emotionaalinen tuki voi olla esimerkiksi perheen tukemista kriisi- ja muutosvaiheissa tai vertaistukiryhmätoimintaa.

Erilaisia tukimuotoja:

- sosiaalityöntekijän tuki
- työnohjaus
- terapiat
- koulutukset
- kriisityö
- vertaistukiryhmät

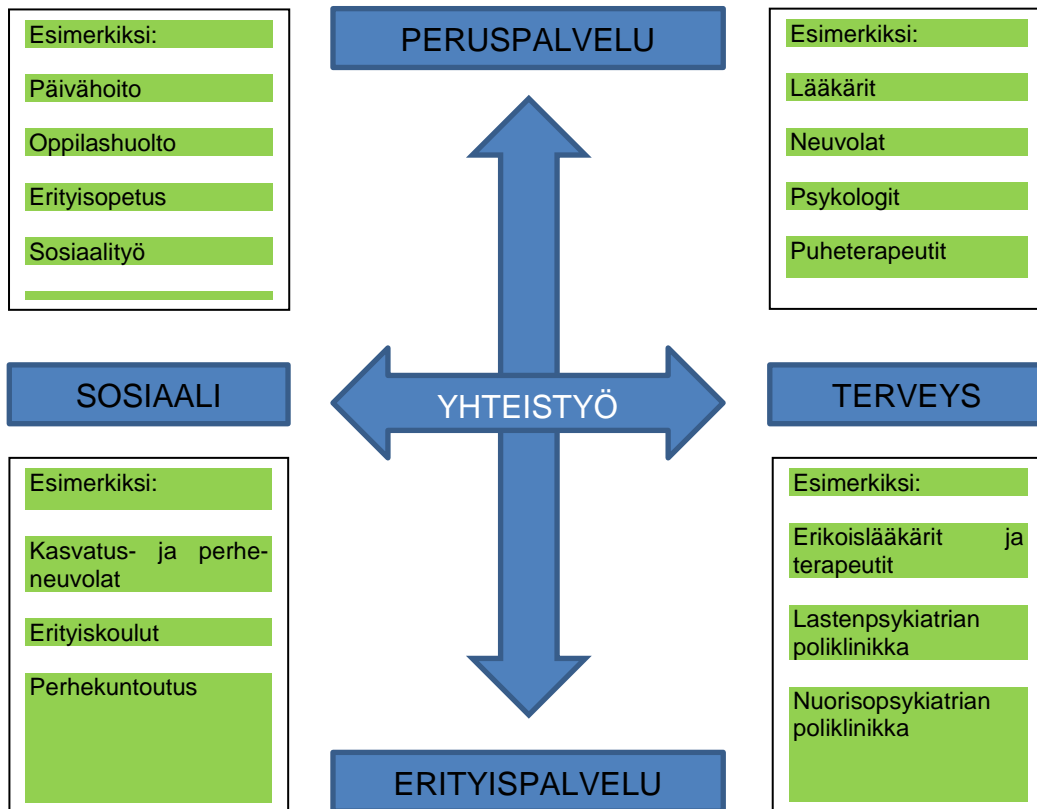
- lomatoiminta
- sopeutumisvalmennus
- taloudellinen tuki
- käytännön tuki

Haastavissa tilanteissa sijaisvanhempi saattaa tarvita työnohjausta jaksamisensa turvaamiseksi. Työnohjausta voi antaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai ulkopuolinen työnohjaaja. Työnohjaus voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista. Tarve työnohjaukseen on suurin yleensä sijoituksen alkuvaiheessa, sijoitettujen lasten tullessa murrosikään tai jos yhteistyö sijoitetun lapsen biologisten vanhempien kanssa on haastavaa. (Ketola 2008, 46- 55.)

Vertaistukiryhmässä sijaisvanhemmat voivat jakaa kokemuksiaan muiden sijaisvanhempien kanssa. Ryhmää ohjaa koulutettu vertaisryhmäohjaaja. Kokemusten jakaminen tukee jaksamista ja antaa keinoja selvitä arjen haasteista. Vertaisryhmät voivat olla jonkun tietyn teeman mukaisia, kuten esimerkiksi murrosikäisten sijaisvanhemmille suunnattuja tai kehityshäiriöistä kärsivien lasten sijaisvanhemmille. (Ketola 2008, 50- 51; Janhunen 2007, 22- 25.)

Sijaisvanhemmat voivat hakea tukea myös esimerkiksi erilaisten järjestöjen kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi Pelastakaa lapset ry, Perhehoitoliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Kehitysvammaisten palvelusäätiö. (Ketola 2008, 46-48.) Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää sijaisperheille suunnattua sopeutumisvalmennusta, jonka tarkoituksena on edesauttaa perheen vuorovaikutussuhteiden syntymistä, antaa konkreettisia toimintamalleja ja tietoa kasvatuksen tueksi sekä edistää sijaisperheen arjessa jaksamista. (Ketola 2008, 51- 52; MLL 2013.)

Sijaisvanhemmat ja sijoitetut lapset ovat oikeutettuja samoihin palveluihin kuin muutkin perheet. Usein sijaisperheessä kuitenkin korostuu palvelujen monimuotoisuus. Lapset tarvitsevat usein erityispalveluja. Sijaisvanhemmat voivat saada tukea myös näiden palvelujen kautta. Kuviossa 2 (sivulla 21) kuvaamme lastensuojelun psykososiaalista kokonaisuutta Tarja Heinoa (2000, 60) mukailten.

Kuvio 2. Lastensuojelun psykososiaalinen kokonaisuus (Heino 2000, 60).

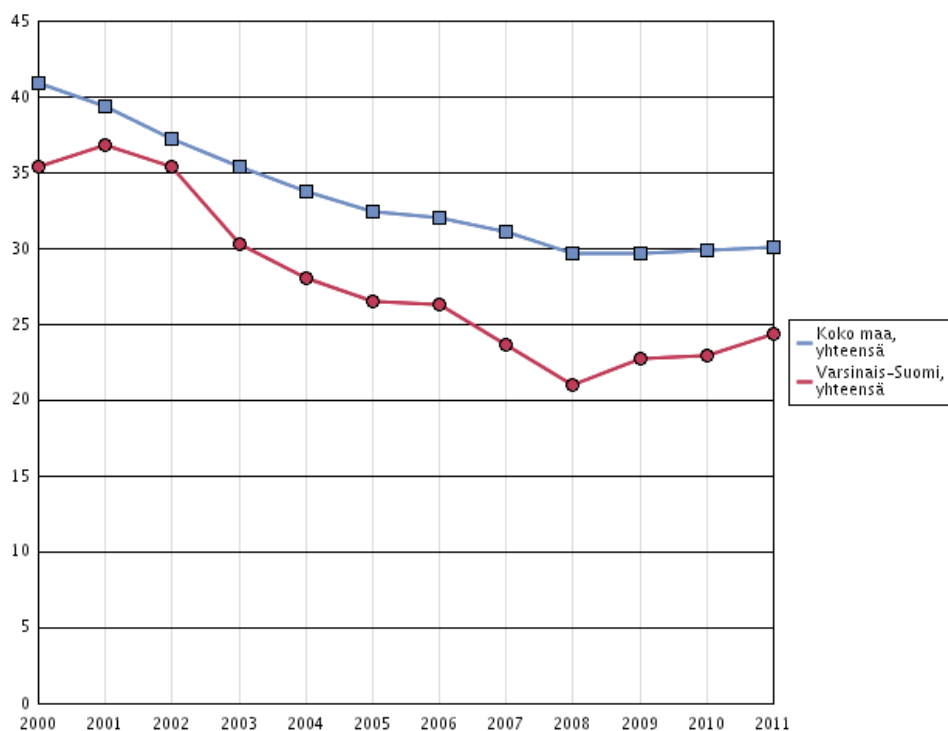
Yllä esitetystä kaaviosta ilmenee sijaisvanhemman ja sijoitetun lapsen mahdolliset yhteistyötahot. Yhteistyötahoja määritellään jo lastensuojeluprosessin aikana ja ne kirjataan asiakassuunnitelmaan sekä hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Palvelut jakautuvat sosiaali- ja terveyshuollon perus- ja erityispalveluihin. Riittävät ja monipuoliset palvelut tukevat perheiden ja lasten hyvinvointia. Asiantunteva apu sijaislapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa edistää sijaisvanhemman arjessa jaksamista.

4 PERHEHOITO VARSINAIS-SUOMESSA

Tässä kappaleessa käsittelemme perhehoitoa Varsinais-Suomessa ja esittelemme opinnäytetyömme toimeksiantajana toimivan Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön toimintaa.

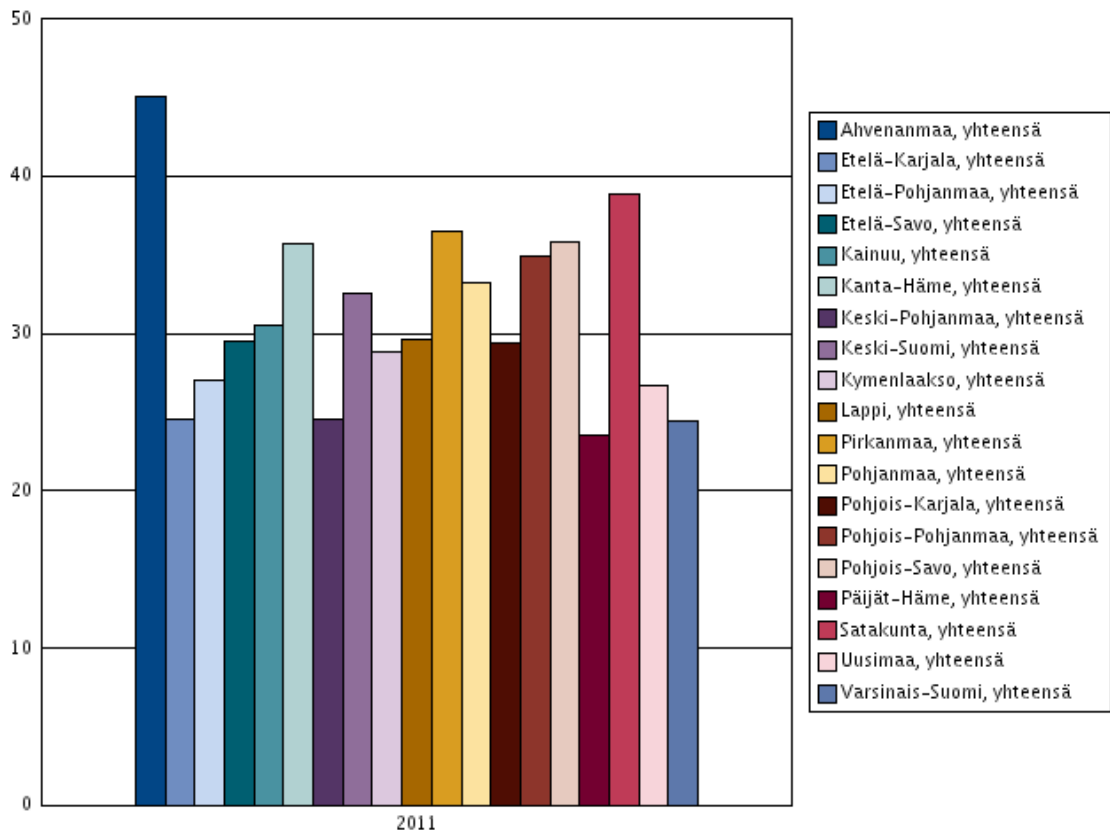
4.1 Perhehoito lukuina

Vuonna 2011 Varsinais-Suomen alueella oli huostassa olleita, kodin ulkopuolelle sijoitettu lapsia yhteensä 767. Heistä 39 % oli sijoitettuna perhehoitoon, laitoshuoltoon ja perhekoteihin oli sijoitettu 59 % ja muuhun hoitoon sijoitettuna oli 2 %. Koko Suomen alueella perhehoitoon sijoitettuna oli keskimäärin 49 % huostassa olevista lapsista ja nuorista. Varsinais-Suomen alueella sijaishuolto painopiste on vielä laitoshuollossa. (THL 2012b.)

Kuvio 3. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista. (THL 2012b.)

Kuviossa 3 kuvaamme perhehoidon kehitystä 2000- luvun alusta vuoteen 2011. Kuvioista ilmenee perhehoidon väheneminen. Huolimatta lastensuojelun painopisteen siirtämisestä perhehoitoon on perhehoidon määrä vähentynyt. Tähän vaikuttaa sijaisperheiden vähäinen määrä, mutta toisaalta myös asiakasmäärän kasvu lastensuojelun palveluissa.

Kuvio 4. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista. (THL 2012b.)

Kuviossa 4 kuvaamme perhehoidon määrää maakunnittain. Suomessa on 19 maakuntaa, joista Varsinais-Suomessa on perhehoitoon sijoitettuja toiseksi vähiten koko Suomessa. Prosentuaalisesti kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita on kuitenkin samoissa määrin muiden maakuntien kanssa.

Perhehoidon näkökulmasta suurimpina haasteina ovat yhä myöhemmin sijoitettavat lapset ja vaikeasti oireilevat nuoret sekä yhteistyötilanteissa haastavat biologiset vanhemmat. Koska ennaltaehkäisevät palvelut ja avohuollon tukitoi-

met ovat ensisijaisia huostaanottoon nähden, saattaa huostaanotto pitkittyä ja samalla ongelmat syventyä. Tämän vuoksi yhä useammat lapset sijoitetaan laitoshuoltoon ja myös sijaisperheisiin päätyy yhä vaativampia lapsia. Sijoittavan kunnan sosiaalityöntekijän on erityisesti huolehdittava siitä, että luodaan edellytykset rakentavalle yhteistyölle biologisen perheen ja sijaisvanhempien välillä. Tämä on edellytyksenä sijoituksen onnistumiselle ja sille, että lapsi antaa itselleen luvan kiinnittyä sijaisperheeseen. Hyvä yhteistyö tukee kaikkien osapuolten kuntoutumista ja hyvinvointia.

4.2 Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö

24 Varsinais-Suomen alueen kuntaa ovat perustaneet hankkeiden kautta tapahtuneen kehittämistyön jälkeen sijaishuoltoyksikön vastaamaan maakunnallisesti suunnitelmallisesta perhehoidon toteuttamisesta. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö (myöhemmin Sihu) toimii kunnan asukaslukuun pohjautuvalla perusrahoituksella.

Kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijä valmistelee perhehoidon sijoituksen ja asiakassuunnitelman, tekee kunnan edustajana toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa, seuraa ja arvioi hoitojaksoa, ohjaa ja valvoo perhehoitoa. Kaikkiin työvaiheisiin on mahdollista saada apua sijaishuoltoyksiköstä. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikössä pidetään rekisteriä laitoshoitopaikoista sekä sijaisperheistä. Rekisterin kautta sosiaalityöntekijät saavat tiedon lapselle sopivasta, vapaasta sijaishuoltopaikasta. (Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö 2013.)

Sijaishuoltoyksikkö järjestää tuki- ja koulutuspalveluja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Sijaisperheille tarjottavia tukimuotoja ovat esimerkiksi ennakkovalmennus, lakisääteisen vapaan mahdollistaminen, työnohjaus, koulutuspäivät ja vertaistukiryhmät.

Sijaishuoltoyksikkö järjestää esimerkiksi yhteistyössä Turun kaupungin ja Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa vuosittain kolme täydennys-

koulutuspäivää, joista perhehoitaja voi valita kaksi häntä eniten kiinnostavaa koulutusteemaa.

Sijaishuoltoyksikössä nimetään jokaiselle perheelle ja lapselle vastuutyöntekijä, jonka tehtävänä on perhekohtaisesti arvioida perheen tuen tarvetta sekä kannustaa ja ohjata perhettä oikea-aikaisiin palveluihin. Riittävät tukipalvelut ovat merkityksellisiä perhehoidon onnistumisen kannalta. (Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö 2013.)

Tukeakseen sijaishuoltovanhempia kasvatustehtävässään, sijaishuoltoyksikkö järjestää Ihan iholla – kasvuryhmäkoulutusta. Koulutuksen tarkoituksena on antaa tietoa vanhemmuudesta suhteessa sijoitetun lapsen tarpeisiin, antaa tietoa terapeuttisesta vanhemmuudesta sekä tarjota välineitä tunteiden ja kokemusten puheeksi ottamiseen sijoitetun lapsen kanssa.

Sijaishuoltoyksikkö käynnistää seutukunnallisia vertaistukiryhmiä tarpeen mukaan. Ohjatut vertaistukiryhmät kokoontuvat kymmenen kertaa. Ryhmä ovat suljettuja ja ovat osallistujamäärältään noin 5-10 henkeä. Vertaistukiryhmässä sijaishuoltovanhemmat saavat tilaisuuden jakaa kokemuksiaan, lisätä ammattitaitoaan sekä kasvattaa omia voimavarojaan. (Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö 2013.)

Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikössä pidetään tärkeänä sijaishuoltovanhempien tukemista ja tukipalveluiden kehittämistä. Toimimalla opinnäytetyömme toimeksiantajana sijaishuoltoyksikkö pyrkii saamaan ajantasaista palautetta tarjoamistaan tuki- ja koulutuspalveluista kehittääkseen niitä paremmin perheiden tarpeita vastaaviksi.

5 TUTKIMUSASETELMA

Tässä kappaleessa kerromme tutkimuksemme lähtökohdista, tutkimuksen suunnittelusta ja tutkimuksen tarkoituksesta. Lisäksi perustelemme valitsemamme tutkimus- ja analyysimenetelmät ja kuvaamme ja arvioimme tutkimuksen toteutumista.

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkimusta suunnitellessa ja toteuttaessa on hyvä pohtia hyvän tutkimusaiheen kriteerejä. Hyvä tutkimusaihe kiinnostaa tutkijaa henkilökohtaisesti ja myös tutkijan tulisi itse oppia tutkimuksesta jotain uutta. Tutkimusta suunnitellessa tulee myös tarkastella tutkimusaiheen merkityksellisyyttä esimerkiksi yhteiskunnallisesti. (Hirsjärvi ym. 2004, 71- 74.)

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi sijaisvanhemmuuden tukemisen, sillä viime aikoina lakimuutosten ja lastensuojelun laatusuositusten johdosta perhehoidon lisääminen ja kehittäminen on ollut esillä. Aloimme pohtia, miksi perhehoito ei ole yleisempää. Otimme yhteyttä useisiin perhehoidosta vastaaviin sosiaalitoimen yksiköihin ja saimme kuulla, että kokemuksellisen tiedon kerääminen olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta sijaisperheille suunnattuja tukipalveluja pystyttäisiin kehittämään perheiden tarpeita paremmin vastaaviksi. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö oli kiinnostunut yhteistyöstä kanssamme. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö organisoi sijaishuoltoa maakunnallisesti Varsinais-Suomen alueella.

Tutkimustehtävämme on kerätä kokemustietoa sijaisvanhempien arjessa jakamisesta ja tuen tarpeesta. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla sijaisvanhemmille suunnattuja tuki- ja koulutuspalveluita voidaan kehittää. Toimeksiantajan toiveesta keskitymme tutkimaan sijaisvanhempia, jotka huolehtivat pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitetuista lapsista.

Lähdekirjallisuutta ja aiempia tutkimuksia tarkasteltuamme huomasimme, että sijaisperheiden arki voi olla haastavaa, vaikka erilaisia tukipalveluja on olemassa. Halusimme selvittää sijaisvanhempien kokemuksia tuen tarpeesta ja näkemystä siitä, miten ja minkälaiset palvelut vastaisivat paremmin heidän tarpeitaan. Tutkimuksemme pääkysymys on ”Miten sijaisperheiden tuen tarve ja käytävissä olevat tukimuodot kohtaavat arjessa?”. Tutkimustehtävästä ja tutkimuksemme tavoitteista saimme tarkentavia kysymyksiä. Ne ovat ”Millaista tuen tarvetta sijaisvanhemmilla on esiintynyt arjessa?”, ”Millaista tukea on saatavilla?”, ”Millaista tukea sijaisvanhemmat kaipaavat?” ja ”Miten hyvinvointia ja arjessa jaksamista voisi lisätä?”.

5.2 Tutkimusmetodi ja aineiston hankinta

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen, eli laadullinen, tapaustutkimus ja käytämme aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Valitsimme teemahaastattelun, koska tutkimustehtävämme kannalta oli tärkeintä, että tutkimuksemme menetelmät korostavat nimenomaan haastateltavan ajatuksia, käsityksiä ja kokemuksia. Koimme, että tutkimuksen toteuttaminen kyselylomakkeella ei olisi korostanut näitä tarpeeksi. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelutapa, jossa haastattelulle on ennalta asetettu tietyt teemat. Haastattelukysymykset liittyvät teemoihin, mutta ovat puoliavoimia ja sallivat vapaan keskustelun sekä kysymysten järjestyksen vaihtelun. Teemahaastattelussa haastateltavalle jää tilaa kertoa oma näkemyksensä tietyn teeman sisällä haastattelijan johdattelematta vastauksen sisältöä sitä rajoittaen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 41- 48; Eskola & Suoranta 2000, 84- 94; Vilkkä 2005, 105.)

Valitsimme tutkimusmetodiksi haastattelun, koska haastattelussa on suuremmat mahdollisuudet motivoida henkilöitä kuin lomaketutkimuksessa ja haastateltavalla on enemmän mahdollisuuksia tulkita kysymyksiä. Haastattelu sopii myös lomaketta paremmin tutkimuksemme aiheeseen, sillä arjessa jaksaminen ja tuen tarve on melko emotionaalinen aihealue. Haastattelun avulla saadaan

myös kuvaavia esimerkkejä, joita meidän tutkimuksessamme ovat tuen tarpeen synnyttävät arjen hetket. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34- 37.)

Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna. Valitsimme yksilöhaastattelun siksi, että jokaisen haastateltavan ääni tulisi esille mahdollisimman hyvin. Tutkimusaiheemme on sellainen, joka rajaa esimerkiksi ryhmähaastattelun mahdollisuuden pois haastateltavien vaihtoehtoisuuden vuoksi. Haastateltavina oli viisi sijaisvanhempaa. Haastattelut toteutettiin kunkin haastateltavan toivomassa ympäristössä. Yksi haastateltavista halusi tavata kodin ulkopuolella, mutta muut haastattelut toteutettiin haastateltavan kotona. Annoimme haastateltavien itse valita haastattelupaikan, sillä haastateltavalle mieluinen paikka luo haastattelutilanteelle vapautuneen tunnelman. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 73- 75.) Ennen nauhoitettavan haastattelun aloittamista keskustelimme haastateltavan kanssa vapaamuotoisesti ja selvensimme opinnäytetyömme tarkoitusta ja tavoitteita. Haastateltavalla oli myös mahdollisuus esittää kysymyksiä opinnäytetyöhömmö tai itse haastattelutilanteeseen liittyen. Haastateltavat olivat erittäin motivoituneita kertomaan kokemuksistaan ja ajatuksistaan. Haastateltavien innostunut asenne edesauttoi hyvän tunnelman syntymistä sekä helpotti haastattelun kulkua.

Huolellinen suunnittelu ja kysymysten muotoilu on tärkeää, jotta haastattelun tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47- 48, 65- 66.) Haastattelun runkoa suunnitellessamme perehdyimme jo olemassa olevaan tietoon sijaisvanhempien arjessa jaksamisesta ja tuen tarpeesta. Haastattelun teemat nousivat esiin perehtyessämme sijaisvanhemmuuden kompetensseihin (Buehler ym. 2006) sekä pitkäaikaisen perhehoidon psykososiaaliseen malliin (Schofield 2002). Perehtyessämme sijaisvanhemmuuden kompetensseihin ja sijoitetun lapsen tarpeisiin, saimme kokonaiskuvan siitä, millaista tuen tarvetta sijaisvanhemmillä voi esiintyä. Tämän pohjalta päädyimme tiettyihin oletuksiin tuen tarpeesta ja sen synnystä, joiden perusteella loimme haastattelun teema-alueet. Kohdensimme kysymykset erityisesti arjessa jaksamiseen ja tuen tarpeeseen. Luomamme teemat jättivät mielestämme tilaa haastateltavien tulkinnoille asioista sekä antoivat haastateltavalle vapauden nostaa

esille hänelle tärkeimmät asiat teeman sisällä. Haastattelukysymykset olivat kaikille samat, mutta esitimme tarkentavia kysymyksiä haastateltavan esille tuomasta asiasta riippuen. Haastattelukysymykset olivat puoliavoimia ja ne kytkeytyivät sijaisvanhemman arjessa jaksamiseen ja tuen tarpeeseen.

Haastattelutilanteet alkoivat esittäytymisellä ja vapaamuotoisella keskustelulla. Koska emme tunteneet haastateltavia entuudestaan, haastattelutilanteen alkuun varattu aika vapaamuotoiselle keskustelulle loi vapautuneen ilmapiirin. Varasimme haastatteluihin aikaa kaksi tuntia, joka sisälsi varsinaisen haastattelun lisäksi aikaa muulle keskustelulle sekä ennen haastattelua että sen jälkeen. Teemahaastattelun luonteen ja tutkimuksemme emotionaalisen aiheen vuoksi varasimme erillistä aikaa vapaalle keskustelulle sekä tutustumista että haastattelutilanteen purkamista varten, jotta haastattelu ei lopu siihen, kun saavutamme omat tavoitteemme. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 74- 75.)

Ennen nauhoitettavan haastattelun alkua kerroimme itsestämme; mitä olemme tekemässä ja miksi. Kysyimme myös luvan haastattelun nauhoittamiselle ja kerroimme, että nauhoitukset tulevat vain omaan käyttöömme ja ne hävitetään heti litteroinnin jälkeen. Kerroimme, että nauhoittaminen mahdollistaa vapaamman keskustelun haastattelutilanteessa sekä sen, että haastateltavan kertomat asiat säilyvät sellaisenaan eivätkä muutu tai unohdu, kuten voi käydä, mikäli haastattelu kirjataan esimerkiksi vain muistiinpanojen avulla. (Hirsjärvi & Remes 2008; Eskola & Suoranta 2001, 84- 91.) Kerroimme myös, että käsittelemme haastattelut siten, ettei prosessin aikana tai lopullisesta työstä pysty tunnistamaan haastateltavien henkilöllisyyttä. Tieto anonyymiydestä lisäsi selvästi haastateltavien luottamusta. Haastattelutilanteiden jälkeen totesimme teemojen olleen toimivia, sillä jokainen haastateltava toi esiin erilaisen kokemuksen teeman sisältä. Haastateltavat pohtivat vastaustensa kelpoisuutta, jolloin painotimme heille, että tärkeintä on juuri heidän oma kokemuksensa, johon me emme ota kantaa.

5.3 Aineiston rajaus, perustelut, käsittely ja analysointi

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys perustuu perhehoitoa ja sijaisvanhemmuutta käsitteleviin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Opinnäytetyötä aloittaessamme tarkoituksena oli haastatella mahdollisimman montaa sijaisvanhempaa Varsinais-Suomen alueella. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön lähtiessä toimeksiantajaksemme oltuamme heihin yhteydessä, rajasimme tutkimustamme heidän toiveidensa mukaisesti.

Tärkein aineistoamme rajaava tekijä on toimeksiantajan toiveet. Toimeksiantaja toivoi meidän haastattelevan Varsinais-Suomen alueella, heidän toimeksiannollaan, toimivia sijaisvanhempia. Toinen toive oli rajata haastateltavat niihin sijaisvanhempiin, joilla on pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitettu lapsi. Ilmoitimme opinnäytetyöstämme ja haastattelusta Varsinais-Suomen sijaislasten vanhemmat ry:lle ja sitä kautta sijaisvanhemmat saivat vapaaehtoisesti ilmoittautua haastateltavaksi. Toinen rajaus tutkimuksessamme oli sijaisvanhemmuuden näkökulma, sillä tarkoituksena on kerätä nimenomaan sijaisvanhempien kokemuksia.

Litteroimme haastatteluaineiston sanasta sanaan editoiden. Tämä tarkoittaa sitä, että nauhoituksesta ei litteroida esimerkiksi hengähdyksiä, naurua tai taukoja puheessa. Valitsimme tämän tavan, koska hengähdykset ja tauot eivät ole tutkimuksemme kannalta oleellisia. Tärkeintä haastatteluaineistossa on haastateltavien kertomat asiat eikä tutkimuksemme sisällä haastattelutilanteen havainnointia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 135- 152.) Olemme litteroineet kaikki haastattelut yhdessä heti haastattelutilanteen jälkeen. Vaikka haastateltavia oli vain viisi, teemahaastattelun käyttäminen tutkimusmetodinä tuotti laajan aineiston. Kukin haastattelunauhoitus oli noin tunnin mittainen ja kunkin litterointiin kului aikaa yhden työpäivän verran.

Analysoimme haastatteluaineiston teemoittelun avulla. Teemoittelu tarkoittaa sitä, että kirjoitettua aineistoa järjestellään ja luokitellaan tutkimusongelmien sekä haastattelulle asetettujen teemojen mukaisesti. Luokittelut pelkistetään, jotta saadaan vastaus tutkimusongelmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 105- 121.)

Luimme ja teemoittelimme aineiston ensin kumpikin erikseen ja sen jälkeen yhdessä. Näin pyrimme parantamaan tulosten luotettavuutta ja oikeellisuutta.

Aloitimme etsimällä ja alleviivaamalla aineistostamme tutkimuskysymyksiimme vastaavia ilmaisuja. Jaottelimme ne aihealueiden mukaisesti ja pelkistimme ilmauksia. Samalla karsimme niistä tiedot, kuten esimerkiksi paikkakuntien tai lasten nimet, joista haastateltavien henkilöllisyys voisi selvitä. Seuraavaksi ryhmittelimme pelkistetyt ilmaukset siten, että jaottelimme pelkistetyt ilmaukset tutkimuskysymystemme mukaisiin ryhmiin. Ryhmät olivat sijaisvanhemmat hyvinvointiin vaikuttavat tekijät, tällä hetkellä käytössä olevat tuki- ja koulutuspalvelut sekä koettu tuen tarve. Seuraavaksi teimme aineiston abstrahoinnin, joka esitetään kuviossa 5.

MILLAISTA TUKEA TARVITSISI?			
ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Tukiverkosto Parisuhde Yhteistyötahot Motivaatio Uskonto Vertaistuki	<i>Verkoston tuki</i>	Henkinen tukeminen	Sijaisvanhempien kokemuksia arjessa jaksamiseen vaikuttavista tekijöistä ja tuen tarpeesta
Läheisten tuki Yhteistyötahot Työnohjaus Sosiaalityöntekijä Perhetyöntekijä	<i>Läheisten tuki</i> <i>Ammattihenkilöstön tuki</i>	Sosiaalinen tukeminen	
Lastenhoitoapu Koulutus Työnohjaus Yhteys sosiaalityöntekijään Perheohjaus Vertaistuki Siivouspalvelu	<i>Arjessa jaksamisen lisääminen</i>	Konkreettinen tukeminen	

Kuvio 5. Aineiston abstrahointi sijaisvanhempien tuen tarpeesta.

Kuviossa 5 kuvaamme, kuinka ryhmitelyämme aineistostamme tarvittavaa tukea kuvaavat käsitteet, jaottelimme ne samankaltaisiin käsitteisiin. Tämän jälkeen nimesimme tekijät sen mukaan, mistä tukea olisi saatavilla. Seuraavaksi nimesimme ryhmille pääluokan, joka kuvaa minkälaisesta tuesta on kysymys. Pääluokat ovat henkinen tukeminen, sosiaalinen tukeminen ja konkreettinen

tukeminen. Muodostimme kaikkia pääluokkia yhdistävän luokan, joka kuvaa sitä, millä tavalla muodostamamme käsitteet vastaavat tutkimuskysymykseemme. Yhdistäväksi luokaksi muodostuivat sijaisvanhempien kokemukset arjessa jaksamiseen vaikuttavista tekijöistä ja tuen tarpeen laadusta. Tämän luokittelun perusteella voimme tehdä johtopäätöksiä ja pyrkiä ymmärtämään, miten tuen eri muodot vaikuttavat sijaisvanhempien arjessa jaksamiseen.

5.4 Eettisyys, laatu ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että onko tutkittava asia hyväksyttävä vai voiko se loukata jotakuta eettisesti. Sen lisäksi tutkimuksen eettisyyteen vaikuttaa se, miten tutkimusaiheet valitaan ja millaisia tutkimustuloksia tavoitellaan. Tärkeä osa eettisyyttä on myös se, millaisia keinoja tutkija käyttää. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 122- 130.) Tutkimus sisältää lukuisia eri päätöksiä, jonka vuoksi tutkimuksen eettisyyttä on tarkoituksen mukaista pohtia johdonmukaisesti koko tutkimusprosessin ajan. (Eskola & Suoranta 2001, 52- 53.) Tutkimuksen eettisyydellä on suora vaikutus tutkimuksen laatuun ja luotettavuuteen.

Arvioimme opinnäytetyömme eettisyyttä, laatua ja luotettavuutta tutkimuksen eri vaiheiden mukaan. Suuri osa eettisyyttä on tutkimuksen tarkoitus. Tutkimuksen tulisi tuottaa uutta tietoa, jonka avulla tutkittavana olevaa tilannetta voisi parantaa. Opinnäytetyössämme keräsimme ajantasaista kokemustietoa, jonka avulla toimeksiantajamme pystyy parantamaan palveluitaan. Tutkimusaiheemme on ajankohtainen ja sen tuloksia voidaan hyödyntää laajasti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 19- 20.)

Haastattelukysymyksiä suunnitellessamme otimme eettiset kysymykset huomioon. Asetimme kysymykset siten, etteivät ne loukkaa ketään ja muotoilimme ne kohderyhmälle sopiviksi. Haastateltavat ilmoittautuivat itse vapaaehtoisesti haastateltaviksi. Myös tämä lisää tutkimuksen eettisyyttä, sillä lähtökohtana oli haastateltavan oma halu osallistua tutkimukseen. Haastattelutilanteissa kerroimme haastateltaville tutkimuksemme kulusta ja tavoitteista. Painotimme sa-

lassapitovelvollisuuttamme ja sitä, että haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu missään tutkimuksemme vaiheessa.

Kun eettiset seikat on tarkistettu, voidaan tutkimusaineiston laatuun ja luotettavuuteen vaikuttaa teemahaastattelun kysymysrunгон huolellisella suunnittelulla. Hyvä vuorovaikutus haastattelutilanteessa ja haastateltavan oma motivaatio osallistumiseen luovat edellytykset sille, että haastattelu tuo esiin haastateltavan todellisia näkemyksiä. Haastateltavat olivat meille ennestään tuntemattomia. Haastateltavia oli viisi. Haastateltavat rajautuivat siten, että heillä tuli olla Sihun toimeksianto ja pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitettu lapsi. Rajaus on tärkeää, sillä se mahdollistaa tutkimustulosten hyödynnettävyyden juuri Sihun käyttöön. Haastatteluille varattiin riittävä aika, jotta tutkimuksen tulokset eivät jääneet vajaiksi ajanpuutteet vuoksi. Laadun ja luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tutkimuksen tuloksissa on samoja, toistuvia asioita. Tämä lisää tutkimusaineiston laatua. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184- 187.)

Opinnäytetyömme laatua ja luotettavuutta lisää se, että tutkijoita on kaksi. Haastattelutilanteessa toisen on mahdollista keskittyä vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa toisen tarkkaillessa tilannetta, tehdessä muistiinpanoja sekä esittäessä tarvittaessa lisäkysymyksiä. Tarkkailijan roolissa oleva tutkija vastaa myös nauhurin toimivuudesta ja sen käytöstä haastattelun aikana, jolloin nauhurin säätäminen ei vie tilaa keskustelulta. Litteroimme aineiston välittömästi haastattelutilanteen jälkeen. Tallenteen äänenlaatu oli hyvä, mikä helpotti litterointia. Litteroimme haastattelut sanasta sanaan editoiden ja litteroiden myös oman puheemme, jolloin keskustelun kulku selviää myös aineistosta selkeämmin. Nauhoitetut haastattelut poistettiin heti litteroinnin jälkeen. Litteroitu aineisto hävitetään polttamalla paperit ja poistamalla tiedostot tietokoneen muistista heti tulosten raportoinnin jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184- 187; Tuomi & Sarajärvi 2006, 131- 140.)

Käsittelimme aineiston siten, että luimme ja analysoimme haastattelut ensin erillämme ja sitten vertailimme yhdessä saamiamme tuloksia ja johtopäätöksiä. Tämä lisää tutkimuksemme laatua ja luotettavuutta, koska tällä tavalla mahdollinen tutkijan oman mielipiteen vaikutus jää pois. Tämä oli ensimmäinen teke-

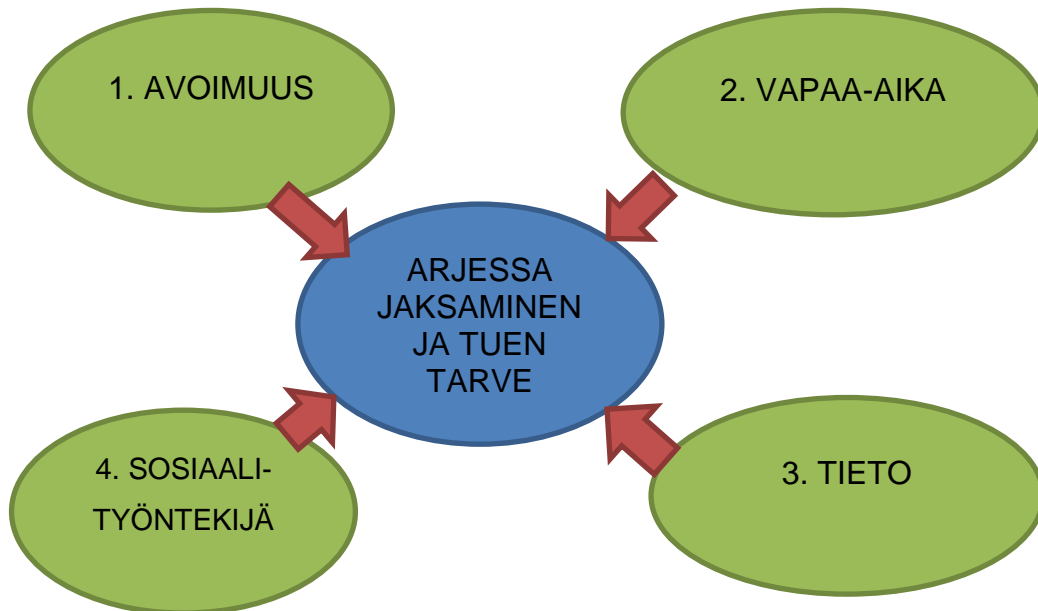
mämme tutkimus. Aineiston käsittely toisistamme erillään varmisti myös sen, että olemme kumpikin tahollamme sisäistäneet sisällönanalyysin eri vaiheet, sillä saamamme tulokset olivat samoja. Tästä voimme päätellä, että tutkimusky-symyksemme olivat hyvin aseteltu, sillä saimme aineistosta vastaukset juuri niihin asioihin, joita halusimme tutkia.

Tutkimustulosten luotettavuutta lisää aineiston käsittelyn tarkka kuvaus sekä suorien lainauksien käyttö tuloksia esitellessä. Haastateltavien suorista lainauksista on poistettu kaikki ne tiedot, jotka voisivat paljastaa haastateltavan tai hänen perheenjäsenensä henkilöllisyyden tai jotka ovat tutkimuksen kannalta merkityksettömiä. Tutkimuksen laadusta ja luotettavuudesta kertoo tutkimusraportin yksityiskohtaisuus ja johdonmukaisuus.

Tutkimuksessa tärkeä asia on tutkimusluvut ja toimeksiantajan suostumus tutkimuksen toteuttamiseen tutkimussuunnitelmaan kirjatulla tavalla. Olemme tehneet toimeksiantosopimuksen Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa ja saaneet tutkimusluvan kaikilta siihen kuuluvilta kunnilta.

6 SIJAISVANHEMMAT KAIPAavat AVOIMUUTTA

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme tuloksia. Aineistostamme nousi esiin neljä pääkohtaa, joita käsittelemme kuvion 6 mukaisesti.

Kuvio 6. Tutkimustuloksista nousseet neljä pääkohtaa.

Kuviossa 6 näkyy aineistostamme esille nousseet neljä pääkohtaa. Nämä pääkohdat esiintyivät jokaisessa haastattelussa. Painoarvo vaihteli haastateltavan näkökulman mukaisesti.

6.1 Avoimuus arjen tukena

Suurimmaksi tekijäksi arjessa jaksamiselle kaikki haastateltavat kokivat avoimuuden. Avoimuudella haastateltavat tarkoittivat sijaisvanhemman vaitiolovelvollisuutta. Sijaisvanhemmilla on vaitiolovelvollisuus sijoitetun lapsen asioita koskien. Vaitiolovelvollisuus määritellään laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812). Sijaisvanhemmat kertoivat saaneensa ristiriitaista ohjeistusta vaitiolovelvollisuuden noudattamisessa. Esimerkiksi yhdessä tapauksessa sosiaalityöntekijä oli antanut ohjeistuksen, että sijoitetusta

lapsesta saa puhua esimerkiksi sukulaisille samalla tavalla kuin omista lapsista ja toinen sosiaalityöntekijä oli ohjeistanut, etteivät vanhemmat saa tuoda esille sijaisvanhempana toimimistaan millään tavalla. Sijaisvanhemmat kokivat tämän hankaloittavan arkeaan ja lisäävän ulkopuolisen tuen, kuten vertaistuen tai työnohjauksen, tarvetta.

”Mäki tiedän et tos naapuris on sijaisperhe ku sinneki tuli yhtäkkii niit lapsii. Siin ois hyvää vertaistukee, mut ku ei saa kertoo mitää.” (H3)

Lisäksi haastateltavat kokivat tiukan vaitiolovelvollisuuden olevan ristiriidassa perhehoidon toiminta-ajatuksen kanssa. Perhehoidossa keskeinen ajatus on, että sijoitettu lapsi tulee osaksi perhettä ja hänelle annetaan mahdollisuus hyvään arkeen ja kasvuympäristöön. Haastateltavat kokivat, ettei tämä ajatus voi kokonaan toteutua, sillä sijoitetusta lapsesta ei saa puhua.

”Et ei ne lapset mitää taivaalta tipu. Mut et seki on sellanen mitä oon ihmetelly, et haastattelui sijaisperheet saa antaa lehtiin, mut sit toisen määrittelyn mukaan ei saa ees kertoo et on sijaisperhe. Et se on aika paljon rajottanu.” (H4)

Sijaisvanhemmat pohtivat, miten lapset kokevat vaitiolovelvollisuuden vaikutukset. Sijoitettu lapsi voi haastateltavien mukaan kokea itsensä jotenkin häpeälliseksi tai niin sanotusti perheen salaisuudeksi, vaikka perhehoidon tarkoituksena on tukea lapsen perusturvallisuuden tunnetta ja itsetuntoa. Sijaisvanhemmat toivat esille myös sen, että vaitiolovelvollisuus ei voi täysin toteutua, sillä lapset voivat esimerkiksi koulussa puhua sijaisperheen jäsenistä kavereilleen tai kavereiden luona.

6.2 Irtiotto arjesta jaksamisen mahdollistajana

”Se vapaa on se jaksamisen avain, et hiukan saa oikeen hengähtää.” (H3)

Vapaa-ajan merkitys arjessa jaksamiselle on suuri. Haastateltavat antoivat suuren merkityksen kuukausittaiselle vapaapäivälle, sillä he kokivat sen tärkeäksi oman jaksamisensa sekä lasten saaman hoidon kannalta. Haastatteluissa nousi esille, että sijaisvanhemmat toivoisivat pidempiä vapaita. Tällä hetkellä sijaisvanhemmat voivat jättää kuukausittaisen vapaapäivänsä pitämättä ja ”säästää”

nämä vapaapäivät esimerkiksi pidempää lomaa varten. Sijaisvanhemmat kokivat rankaksi valinnan kuukausivapaan ja pidemmän loman välillä, sillä etukäteen ei voi tietää kuinka arki sujuu ja tuleeko jaksamisen kanssa ongelmia.

Vapaa-aika kuuluu jokaisen ihmisen arkeen. Sijaisvanhemmalla vapaa-ajan merkitys korostuu, sillä hän on kotonaan ja samaan aikaan koko ajan tavallaan töissä. Sijaisvanhemmat kokivat arjesta irtaantumisen hankalaksi, sillä vapaahetken ajankohta on epävarma ja lastenhoitoavun järjestäminen hankalaa muun muassa vaitiolovelvollisuuden ja lasten erityistarpeiden vuoksi. Normaaliin arkeen kuuluvat asiat, kuten harrastukset ja parisuhteen hoitaminen, vaativat sijaisvanhemmilta työläitä järjestelyjä. Haastateltavat kertoivat, että tämän vuoksi he ovat usein joutuneet jättämään nämä asiat taka-alalle ja kokivat sen kuormittavaksi tekijäksi.

”Mul ainaki noi harrastukset on yks jaksamisen avain. Ja tietyst ne yhteiset vapaat aikuisten kesken.” (H3)

Sijaisvanhemmat kokivat, että myös verkostot ja ystävyysuhteet kärsivät vapaa-ajan puutteen vuoksi. Sijaisvanhemmat kertoivat, että vapaa-ajan vähyys saa arjen tuntumaan työltä. Konkreettinen lastenhoitoapu nimettiin tukimuodoksi, jota saisi lisätä huomattavasti. Lasten erityistarpeita ymmärtävän ja vaitiolovelvollisuutta noudattavan hoitajan löytäminen koettiin hankalaksi ja sellaisen toivottiin tulevan sijaishuoltoyksikön kautta.

6.3 Tieto ei lisää tuskaa

Kysyttäessä koulutuksen merkityksestä arjessa jaksamiselle, sijaisvanhemmilla oli erilaisia näkökulmia. Yhdistävä tekijä oli se, että kaikki haastateltavat pitivät erilaisia koulutuksia tärkeinä. Kuitenkin joillain sijaisvanhemmuudessa painottui enemmän normaalin arjen merkitys ja toisilla ammatillisempi ote tehtävänsä. Tietoa sijaisvanhemmat kaipasivat eniten lapsiin liittyvissä asioissa, kuten lasten erityistarpeiden huomioimisessa ja lasten biologisten sukulaisten kanssa toimimisessa.

”Ehkä se on sit niin et tieto lisää tuskaa mut kyl se koulutus varmaa joitain juttui helpottais.” (H5)

Sijaisvanhemmat kertoivat saavansa tällä hetkellä erilaisia koulutuksia vaihtelevasti eri teemoihin liittyen. Monien mielestä koulutusta saisi olla useammin, jotta niiden teemat osuisivat omaa, tämän hetkistä arkea koskeviin asioihin. PRIDE-koulutus oli monien mielestä enemmän oman elämän läpikäymistä, kuin tulevaan sijaisvanhemmuuteen valmistautumista. Monet kokivat PRIDE-koulutuksessa olevan kehittämisen varaa. Esimerkiksi esiin nousi se, että koulutuksessa voisi käsitellä enemmän sijaisvanhemmuuden vaikutuksia koko perheeseen ja perheen verkostoihin. Haastateltavat ehdottivat myös, että PRIDE muutettaisiin kaksiosaiseksi siten, että ensimmäinen osa olisi ennen sijoitusta ja toinen, kun perheessä on ollut sijoitettu lapsi jo ainakin vuoden verran. Tällöin sijaisvanhemmat saisivat tietoa juuri omaan tilanteeseensa sopien ja sijaisvanhemmilla olisi jo realistisempi kuva arjesta.

Sijaisvanhemmat kertoivat työnohjauksen olevan yksi tiedon lähde ja siten tärkeä osa omaa jaksamista. Työnohjauksessa sijaisvanhemmat kokevat saavansa keskusteluavun lisäksi myös välineitä oman arkensa hallintaan ja ajantasaisia ratkaisuja pulmiinsa. Sijaisvanhemmat kertoivat, että työnohjauksen avulla he ovat saaneet uusia näkökulmia ja oivalluksia. Työnohjauksella on suuri merkitys sijaisvanhemmille, haastateltavat kertoivat, että työnohjaus on asia, josta he eivät luopuisi mistään hinnasta.

”Vertaistuki on tärkeä et ei tarvi niinku rajottaa sitä et voiks sanoo miltä tuntuu.” (H3)

Sijaisvanhemmat kokivat, että tiedon saamisen kannalta vertaistukiryhmä on tärkeä lähde. Siellä voi jakaa kokemuksiaan muiden saman kokeneiden ihmisten kanssa ja saada vinkkejä erilaisissa tilanteissa toimimiseen ja erilaisten palvelujen ja tukimuotojen saamiseen. Vertaistukiryhmä koettiin tärkeänä verkostona myös siksi, että siellä voi avautua salassapitovelvollisuuden rajoittamatta keskustelua liikaa. Monet kertoivat vertaistukiryhmässä syntyneen myös ystävyssuhteita, joiden kanssa yhteyttä pidetään lähes päivittäin. Vertaistuki koettiin tärkeäksi, sillä monet kokivat, etteivät niin sanotusti tavalliset perheet edes

ymmärrä sijaisperheessä ilmeneviä pulmatilanteita tai sijoitettujen lasten tarpeita.

6.4 Sosiaalityöntekijä linkkinä toimivaan arkeen

Arjen sujumisen kannalta kaikki haastateltavat pitivät sosiaalityöntekijän roolia tärkeänä. Sosiaalityöntekijä toimii sijaisvanhemman linkkinä palveluihin, kuten työnohjaukseen ja vertaistukeen sekä lapsen edun ajajana. Sijaisvanhemmat nimesivät suurimmaksi ongelmaksi sen, ettei sosiaalityöntekijöillä ole riittävästi aikaa.

”Joo et ihan pientenkin asioitte hoitaminen voi mennä mönkään ku yhteys ei oo toimiva.” (H4)

Sijaisvanhemmat kokivat arkea hankaloittavaksi tekijäksi sen, että jokaisesta pienestäkin asiasta pitäisi olla yhteydessä sosiaalityöntekijään, mutta yhteyttä ei saa. Soitto ajautuu vastaajaan ja soittopyyntöön saatetaan vastata vasta viikkojen kuluttua. Sijaisvanhemmat kokivat, että toisaalta heillä ei ole lupaa hoitaa lapsen asioita itsenäisesti, mutta silti heidän on pidettävä ohjat käsissään, koska sosiaalityöntekijät eivät ole tavoitettavissa.

”Mut ois tärkeint et ehteis kuitenkin joskus soittamaan.” (H4)

Käytännön asioiden lisäksi tehdään jatkuvaa yhteistyötä lapsen asioissa. Kaikki arjen mahdollistavat ja jaksamista tukevat tekijät ovat sosiaalityöntekijän takana, kuten korvaukset, tukipalvelut ja päätöksenteko. Yhdeksi ongelmaksi sijaisvanhemmat nimesivät eriävän mielipiteen lapsen edusta.

”Toinen sosiaalityöntekijä ois kiva, semmone minkä kans oltais samaa mieltä. Nähdään ihan eri taval se lapsen etu.” (H4)

Sijaisvanhemmat toivat esiin monia asioita kysyttäessä sosiaalityöntekijän merkityksestä perheen arjessa. Sosiaalityöntekijän tavoittamisen lisäksi sijaisvanhemmat toivat esille sen, että sosiaalityöntekijän pitäisi järjestää aikaa tutustukseen lapsiin, joiden etua hän ajaa tai luottaa siihen, että sijaisvanhempi tuntee lapsen ja tämän tarpeet arjessa parhaiten.

”Et oikeestaan byrokratia ja sosiaalityöntekijät kuormittaa enemmän ku lapset et koetaan se paljon raskaammaks vaiks lapsillaki on erityistarpeita.” (H4)

Sijaisvanhemmat kokivat, että sosiaalityöntekijöillä on paljon ylimääräistä työtä, kuten esimerkiksi perheiden raha-asioiden hoitaminen, jotka vievät aikaa siltä, että sosiaalityöntekijöillä olisi mahdollisuus tutustua paremmin lasten ja perheiden tilanteeseen ja tarpeisiin. Haastatteluissa ilmenee, että sijaisvanhemmat kokevat olevansa melko yksin tilanteensa kanssa. Lisäksi haastateltavat ilmaisivat huolensa siitä, että kenen etua sosiaalityöntekijä loppupeleissä ajaa, lapsen vai lapsen biologisten vanhempien. Sijaisvanhemmat kokivat jopa olevansa vastakkain sosiaalityöntekijän kanssa, vaikka pitäisi ajaa lapsen etua yhdessä.

Sijaisvanhemmat kertoivat kokevansa, että perhettä ei huomioida kokonaisuutena. Erityisesti perheen biologisten lasten huomioimista toivottiin lisättävän. Haastateltavat kertoivat, että biologisia lapsia ei huomioida riittävästi tai lainkaan asioissa, jotka kuitenkin koskevat koko perhettä. Osa haastateltavista koki, että perhe saa tukea vasta sitten, kun ongelmat ovat riittävän suuria.

”- - et sosiaalityöntekijöil järjestettäis vaiks siel sihus esimerkiks sellane pohdintapäivä et mitä sijaisperheet toivoo niiltä ni se vois auttaa yhteistyön sujumista.” (H4)

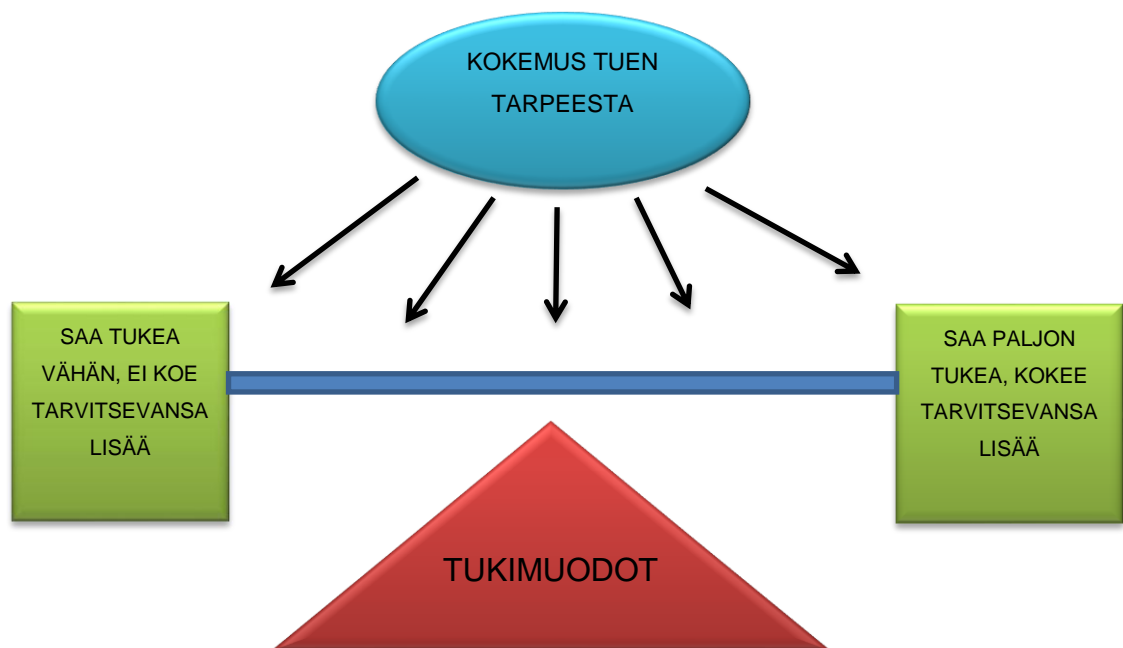
Haastateltavat ehdottivat, että yhteistyön parantamiseksi ja uusien sijaisperheiden arjen helpottamiseksi sosiaalityöntekijöille järjestettäisiin jonkinlaista erityiskoulutusta siitä, mitä sijaisperheet toivovat ja miten perheitä voisi paremmin tukea. Osa haastateltavista toi ilmi, että olivat palaverissa tunteneet olevansa itse lastensuojelun asiakasperhe, sillä sosiaalityöntekijä ei ollut luottanut perheen ammatillisuuteen ja kykyyn arvioida lapsen parasta.

7 TUEN TARVE JA SIIHEN VASTAAMINEN

Tässä luvussa esitämme tutkimuksestamme nousseita tuen tarpeeseen ja siihen vastaamiseen liittyviä seikkoja sekä pohdimme niiden merkityksellisyyttä ja vaikutusta sijaisvanhempien arjessa jaksamiseen ja tuen tarpeeseen.

7.1 Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen

Opinnäytetyömme prosessin kautta huomasimme, kuinka suuresti sijaisvanhempien tuen tarve vaihtelee. Tämä luo haastetta tuki- ja koulutuspalveluiden kehittämiseksi. Kuvaamme näitä haasteita kuviossa 7.

Kuvio 7. Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen.

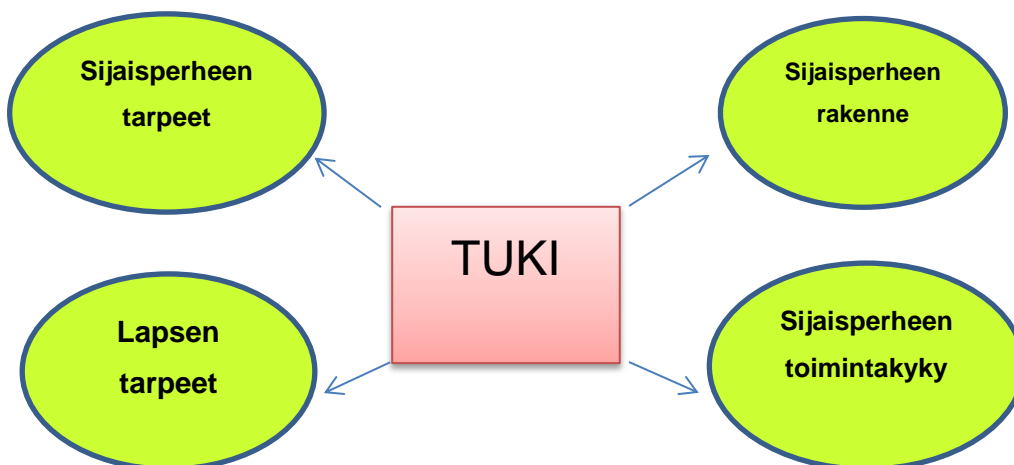
Kuviossa 7 kuvaamme aineistostamme ilmenneitä ääripäitä sijaisvanhempien kokemassa tuen tarpeessa. Kokemus tuen tarpeesta vaihtelee. Toisessa ääripäässä ovat sijaisvanhemmat, jotka saavat vain vähän tukea, eivätkä koe tarvitsevänsä sitä lisää. Toisessa ääripäässä ovat ne sijaisvanhemmat, jotka saavat paljon erilaisia tukipalveluja, mutta kokevat silti tarvitsevänsä lisää. Tämä luo

haastetta tukimuotojen suunnitteluun ja kohdentamiseen siten, että tukimuodot vastaisivat mahdollisimman monen sijaisvanhemman tarpeisiin. Vaihtelevien tarpeiden vuoksi on tärkeää huomioida sijaisvanhempien subjektiivinen kokemus ja perheen kokonaisvaltainen tilanne.

Kaikki samassa tilanteessa elävät eivät tarvitse samanlaista tukea ja tarve tukeen on yksilöllistä. Tämä ilmeni haastatteluissamme esimerkiksi siten, että sijaisvanhemmista, joilla oli useampia sijoitettuja lapsia, yksi koki saavansa kaiken tarvittavan tuen omalta verkostoltansa, kun taas joillain käytössä oli oma verkosto ja useita tukipalveluita, mutta sijaisvanhempi kaipasi silti lisää perheen tarpeisiin sopivaa tukea. Riittävät ja oikea-aikaiset, perheen tarpeisiin räätälöidyt tukipalvelut, edistävät arjessa jaksamista ja sijoituksen pysyvyyttä, kuten myös Kalland ja Sinkkonen (2001) toteavat tutkimuksessaan. Haastatteluissamme tuen riittämättömyys ilmeni siten, että osa haastateltavista pohti, ettei lähtisi sijaisvanhemmaksi enää kokemansa jälkeen.

7.2 Perheen huomioiminen kokonaisuutena

Sijaisvanhempien haastatteluista ilmeni huoli siitä, ettei perhettä ja perheen tilannetta huomioida kokonaisuutena. Haastateltavat kertoivat kokeneensa, että tukea tarvittaessa jää aina joku perheenjäsenistä tuen ulkopuolelle.

Kuvio 8. Perhekokonaisuuden huomiointi tukea suunniteltaessa (Johnson & Kastner 2005).

Kuviossa 8 kuvaamme tuen tarpeeseen vaikuttavia tekijöitä. Kun kartoitetaan perheen tuen tarvetta, tulisi nämä tekijät ottaa huomioon. Sijaisperheen toimintakykyä ja rakennetta kartoitetaan jo ennakoivalmennuksen aikana, mutta tukea suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon, että perheen tarpeet ovat muuttuvia suhteessa esimerkiksi perheen rakenteeseen ja lasten tarpeisiin nähden. Esimerkiksi haastatteluissamme kävi ilmi, että jo sijoitusvaiheessa perheen rakenteen ja toimintakyvyn huomiointi saattaa olla puutteellista. Esimerkiksi, perheelle, jolla on jo entuudestaan sekä biologisia että sijoitettu tai useita sijoitettuja lapsia, ei tukea välttämättä tarjota riittävästi, vaan oletetaan perheen selviytyvän uudesta tilanteesta itsellään. Haastatteluistamme ilmeni, että joskus tuen tarve alkaa vasta, kun perheeseen sijoitetaan toinen tai kolmas lapsi. Tuen tarpeeseen vaikuttaa sijoitettavan lapsen ikä ja tarpeet sekä sijaisperheen rakenne ja toimintakyky.

Useat haastateltavista toivat esille huolensa biologisten lasten huomioimisesta osana sijaisperheen kokonaisuutta. Perhehoidon lähtökohtainen ajatus on, että sijoitettava lapsi tulee osaksi sijaisperhettä ja sen arkea. Moni haastateltava koki, että kuitenkin usein arki täyttyy sijoitettujen lasten tarpeista ja niihin liittyvistä palavereista ja esimerkiksi sosiaalityöntekijän kotikäynneistä. Sijaisvanhemmat kokivat, että biologiset lapset jäävät vähemmälle huomiolle ja tavallaan sijoitetusta lapsesta muodostuu perheen keskiö. Haastatteluissa ilmeni useita tapauksia, joissa perheen biologinen lapsi on tämän vuoksi alkanut oireilla ja tarvinnut jopa ammattiapua, jolloin vasta myös sosiaalityöntekijät ovat kiinnittäneet huomiota perheen kokonaisvaltaiseen olemukseen.

”Esimerkiks tota meijä biologist lasta ei oo kukaa halunnu haastatella missää vaihees- - Sit on ihan turha ihmetellä jos ne sijotukset katkee ku biologiset lapset on koht jossain terapias...” (H5)

Haastattelujen aikana sijaisvanhemmat esittivät näkemyksiään siitä, miten perheitä voisi paremmin huomioida. Useat toivoivat sosiaalityöntekijöiltä suurempaa panostusta perheiden ja lasten yhteensopivuuden arviointiin.

”Mä uskon et ku se alun perin katottais et se sijaisperhe olis sellane mihin ne lapset oikeesti sopii tai jotenki sopeis yhtee, ni tää systeemi toimeis paremmin.” (H5)

Haastateltavat kokivat, että sijoitusten kiireellinen aikataulu vaikuttaa myös sijaisperheen valmistautumiseen ja kykyyn sopeutua uuteen tilanteeseen. Haastateltavien mukaan alkutilannetta voisi helpottaa esimerkiksi perheohjauksella heti sijoituksen alkaessa. Monet kokivat jäävänsä yksin heti, kun sijoitettu lapsi tuodaan ovesta sisään.

”Ensin mä aattelin ku sosiaalityöntekijät tuli käymään viikon päästä sijotuksesta et täähän alkaa hyvin, että he tosissaan aikoo panostaa tähän alkuun. Mut eipä heist sit enää kuulunukkaan.” (H4)

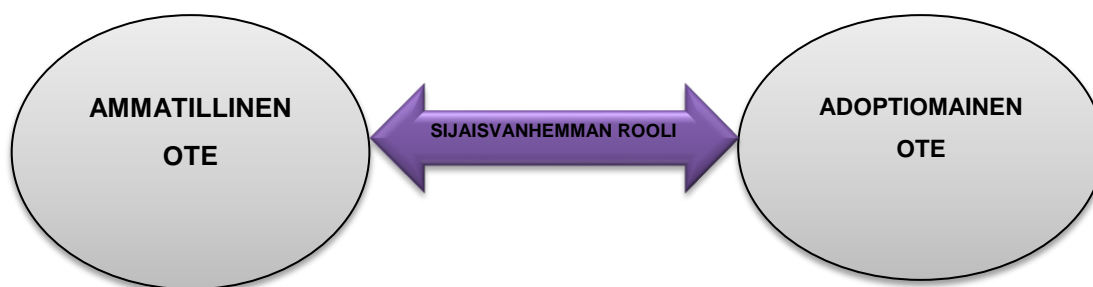
Toinen asia, joka kiireellisen aikataulun lisäksi vaikuttaa perheen valmiuksiin ja toimintakykyyn on usean lapsen, esimerkiksi sisarusten, sijoittaminen kerralla samaan perheeseen. Aikaa lapsiin tutustumiseen ja kiintymyssuhteen luomiseen on vähän ja tarve perhetyöntekijälle tai perheohjaukselle on suuri.

”Jos aattelee jälkikätee ni olis varmaa ollu hyvä, ku tuli useempi lapsi kerrallaan, ni et ois heti alkuun joku, vaiks perhetyöntekijä, ollu siin et ois voinu ottaa yhden lapsen kerrallaa, tehdä jotain ja koittaa luoda sitä suhdet.” (H4)

Haastateltavat toivoivat, että jatkossa sosiaalityöntekijät panostaisivat siihen, että perhekokonaisuutta ja tuen tarvetta arvioitaisiin säännöllisin väliajoin yhdessä kaikkien perheen jäsenten kanssa. Ehdotuksia tuli myös siitä, että sosiaalityöntekijä tulisi tapaamaan pelkästään perheen biologisia lapsia, jotta oppisi tuntemaan myös heidät ja heidän tarpeensa suhteessa koko perheeseen ja sijoitettuihin lapsiin. Haastateltavat kokivat, että tämä toimintatapa auttaisi sosiaalityöntekijöitä pysymään ajan tasalla koko perheen tilanteesta ja siten sosiaalityöntekijä pystyisi tarjoamaan perheelle sopivimman tuen.

7.3 Näkökulma vanhemmuuteen osana jaksamista

Aineistostamme nousi esiin erilaisia näkökulmia sijaisvanhemman roolista ja sen vaikutuksesta arjessa jaksamiseen. Haastateltavistamme osalla oli selvästi sellainen näkemys, että tavallinen arki riittää, kun taas toiset kokivat, että arjessa tarvitaan myös ammatillista otetta.

Kuvio 9. Kokemus sijaisvanhemman roolista.

Kuviossa 9 kuvaamme eri ääripäitä haastateltavien kokemasta roolistaan sijaisvanhempana. Osalla haastattelemistamme sijaisvanhemmista oli sellainen ajatus, etteivät he pysty tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä tarpeeksi hyvin ilman ammatillista koulutusta ja jatkuvia lisäkoulutuksia. Lasten erityistarpeet ja niiden tuomat haasteet arjessa ovat joidenkin haastateltavien mielestä sellaisia, ettei tavallinen vanhemmuus riitä. Sijaisvanhemmat kokivat, että lapsen edun toteutuminen vaatii sen, että omaa riittävät tiedot lapsen tarpeisiin vastaamisesta.

”No en mä vois kuvitella et tätä vois tehdä ilman mitään koulutust. Et vaiks aina sanotaa nois et haemme tavallisia perheitä, mut ei ihan tavalliset perheet , joil ei oo mitää koulutust tai tietoo ni pärjää tai ainaki on aika hankalaa.” (H5)

Osalla haastateltavistamme oli taas ihan toisenlainen ajatus sijaisvanhemmuudesta. Sijoitettu lapsi koettiin vahvasti omaksi ja tavallisen arjen koettiin riittävän lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen. Näissäkin tapauksissa erilaiset koulutukset, erityisesti lasten tarpeisiin liittyvät, koettiin tärkeiksi ja hyödyllisiksi arjen sujumisen ja arjessa jaksamisen kannalta.

”En mä niinku osaa ite aikakaan eriyttää noit lapsii et biot ja sijoitetut ois jotenki eri.” (H1)

”Meijän arki on ihan semmost tavallist. Ei täs paljoo, tavallist kalenterin kans kulkemist.” (H1)

Sijaisvanhemmat, joilla oli ammatillinen ote sijaisvanhemmuuteen, kokivat itsensä useammin riittämättömiksi lapsen tarpeiden tyydyttämisessä ja kokivat tarvitsevansa enemmän tukea arkeensa. Ne sijaisvanhemmat, jotka kokivat tavallisen arjen riittävän, suhtautuivat itseensä ja kykyihinsä armollisemmin sekä

luottivat siihen, että asiat hoituvat ajan kanssa, eivätkä kokeneet erityistä lisätuen tarvetta.

Näkemyks sijaisvanhemman roolista vaihteli sen mukaan, kuinka kauan haastateltava oli toiminut sijaisvanhempana. Osalla sijaisvanhemmista näkemys roolistaan oli muuttunut ammatillisesta adoptiomaiseen suuntaan ja osalla taas päinvastoin. Näkemystä omasta roolista haastateltavat kertoivat muokanneen lasten erilaiset tarpeet ja näkemys sijaisvanhemman tehtävistä. Lisäksi sijaisvanhemmat painottivat sen hyväksymistä, että jokainen lapsi on yksilö, jolla on omat tarpeensa eikä niihin vastaaminen aina onnistu ilman ulkopuolista tukea. Sijaisvanhemmat kokivat, että kokemus omasta roolista ja riittävydestä vaikuttaa suuresti arjessa jaksamiseen.

7.4 Tutkimustulosten vertailua

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää vertailla saatuja tuloksia jo aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Lastensuojelun sijaishuollon painopisteen siirryttyä perhehoitoon, myös perhehoitoon ja sen eri osapuoliin kohdistuvat tutkimukset ovat lisääntyneet.

Olemme opinnäytetyömme prosessin aikana tutustuneet useisiin erilaisiin tutkimuksiin. Olemme tutustuneet sekä sijaisvanhempia, sijoitettuja lapsia että sosiaalityöntekijöitä koskevaan tutkimustietoon. Oman tutkimuksemme tuloksien kannalta oleellisimpia ovat olleet sijaisvanhempia ja heille suunnattuja tukipalveluita koskevat tutkimukset.

Seuraavaksi esittelemme opinnäytetyömme tuloksia taulukon muodossa. Olemme esittäneet taulukossa 1 (sivu 47) ne tukipalvelut, joita haastattelemamme sijaisvanhemmat ovat haastatteluissamme kertoneet saavansa. Taulukossa ilmenee myös ne palvelut, joita sijaisvanhemmat toivoivat saavansa tai joita he toivoivat lisättävän.

Taulukko 1. Tuen tarpeen ja tukimuotojen kohtaaminen.

Mitä tukea saa?	Mitä tukea tarvitsisi lisää?
Lastenhoitoapu	X
Työnohjaus	
Vapaa	X
Siivouspalvelu	X
Vertaistuki	X
Taloudellinen tuki:	
→ Hoitopalkkio	
→ Kulukorvaus	X
Sosiaalityöntekijän tuki	X
Koulutus	X

Haastattelemamme sijaisvanhemmat nimesivät saamakseen palveluiksi lastenhoitoavun, siivouspalvelun, työnohjauksen, vertaistuen, kuukausivapaan, sosiaalityöntekijän tuen, koulutuksen sekä taloudellisen tuen, joka koostuu hoitopalkkiosta ja kulukorvauksesta.

Konkreettista lastenhoitoapua sijaisvanhemmat kertoivat saavansa vaihtelevasti ja kaipaavansa sitä lisää. Haastateltavat kertoivat kokevansa, että tarvittaessa käytössä oleva lastenhoitaja olisi suuri helpotus arjen menoja suunniteltaessa. Monet puhuivat siitä, että on ikävää jakaa aina menot jommallekummalle vanhemmalle. Esimerkiksi erilaisiin palavereihin, neuvoloihin ja vanhempainiltoihin sijaisvanhemmat kertoivat menevänsä mielellään yhdessä vanhempina. Kun lastenhoitoapua ei saa, joutuu aina toinen vanhemmista jäämään kotiin lasten kanssa. Monet kertoivat myös, että päiväaikaan on lähes mahdotonta hoitaa tapaamisia tai muita menoja puolison ollessa kodin ulkopuolella töissä.

Työnohjausta kaikki haastattelemamme sijaisvanhemmat pitivät tärkeänä ja nykyisellään riittävänä. Vertaistukea kaivattiin lisää, sillä osa sijaisvanhemmista kertoi, että ryhmät ovat aina täynnä tai vertaistukiryhmän paikka tai ajankohta on perheen arkirutiinien kannalta hankalia. Vertaistuki koettiin tärkeäksi arjessa jaksamisen kannalta ja kaikki toivoivat tasavertaista mahdollisuutta siihen.

Vapaa-aikaa kaikki haastattelemamme sijaisvanhemmat toivoivat lisää jossain muodossa. Osa toi esille siivouspalvelun vapaa-ajan mahdollistajana. Sijaisvanhemmat kokivat, että siivouspalvelu esimerkiksi kerran tai kaksi kertaa kuukaudessa, vapauttaisi aikaa muuhun toimintaan ja sillä tavoin lisäisi arjessa jaksamista.

Kaikilla haastateltavilla oli sama kokemus koulutuksen merkityksestä arjessaan. Erilaiset teemapäivät koettiin hyväksi, mutta sijaisvanhemmat toivoivat aiheiden monipuolistamista ja oikeutta osallistua useampiin koulutuksiin. Lastenhoitoapua kaivattiin myös koulutusten ajaksi, jolloin molemmat vanhemmat pystyisivät osallistumaan koulutuksiin yhdessä. Koulutusten toivottiin myös olevan laajempia, esimerkiksi viikonlopun mittaisia seminaareja. Koulutusten toivottiin myös sisältävän enemmän mahdollisuuksia avoimeen keskusteluun, jolloin samalla saisi vertaistukea muilta sijaisvanhemmilta.

Sosiaalityöntekijöiltä sijaisvanhemmat kaipaavat enemmän tukea ja aikaa perheiden asioille. Sosiaalityöntekijältä toivottiin kunnon paneutumista perheen tilanteeseen sekä luottoa sijaisvanhempien ammatilliseen osaamiseen ja arviointikykyyn. Sosiaalityöntekijän tuki koettiin merkittäväksi avuksi siinä, että sijaisvanhempi luottaa toimivansa oikein arjessa. Avoin ja luottamuksellinen suhde sosiaalityöntekijään koettiin suureksi voimavaraksi. Sosiaalityöntekijän toivottiin olevan myös paremmin tavoitettavissa. Tämä eroaa esimerkiksi Kuopion seudulla tehdystä tutkimuksesta (Kemiläinen 2012) siten, että siellä sijaisäidit kokivat sosiaalityöntekijän olevan helposti tavoitettavissa.

Taloudellinen tuki koettiin osittain hyväksi. Haastateltavat kertoivat hoitopalkkioiden ja kulukorvausten parantuneen ja yhdenmukaistuneen Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön myötä. Hoitopalkkion kaikki haastateltavat kokivat riittäväksi. Parannusta haastateltavat toivoivat kulu- ja käynnistämiskorvauksiin.

”- - se oli kovaa se rahanmeno. Hänel oli vaan koulureppu ku tuli tänne eikä oikeastaan mitään muuta. Niin et kaikki piti hommata- -.” (H2)

Haastateltavat toivoivat, että korvaukset olisivat hieman suurempia. Esimerkiksi harrastusten kallistuminen huoletti monia. Sijaisvanhemmat toivat ilmi, että kor-

vaukset ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä lapselle pitäisi nykyään hankkia polkupyöristä ja tietokoneista alkaen.

”- - rahast ei kehdannu sit ees puhuakkaan ja viel ensmäinen sijotus ni ei oikee tiennykkää et kui pal lapsi kuluttaa.” (H5)

Rahasta puhuminen koettiin lähes tabuksi ja moni kertoikin ostaneensa lapsen tavaroita omista rahoistaan. Haastatteluissa ilmeni myös, että rahasta puhuminen tai rahan pyytäminen koetaan kiusalliseksi ja miltei epäeettiseksi.

Tutkimustuloksemme ovat samansuuntaisia useiden aiempien tutkimusten kanssa. Tulosten painopiste kuitenkin vaihtelee eri tutkimusten välillä. Opinnäytetyössämme sijaisvanhemmat kokivat kuormittavimmaksi tekijäksi suhteen sosiaalityöntekijään, kun taas esimerkiksi Kivilahden (2013, 46) tutkimuksessa sijaisvanhemmat nimesivät lasten oireilun kuormittavimmaksi tekijäksi arjessa. Sosiaalityöntekijän tavoitettavuus koettiin tutkimuksessamme haasteelliseksi, kuten myös Hämäläisen ja Immosen (2013, 41) tutkimuksessa on todettu, kun taas esimerkiksi Kemiläisen (2012) ja Koistisen (2011) tutkimuksista ilmenee sosiaalityöntekijän olevan helposti tavoitettavissa. Yhdistäviä asioita tutkimuksessamme verrattuna muihin tutkimuksiin on avoimuuden merkitys, lastenhoitoavun tarpeellisuus, vertaistuen tärkeys sekä vapaiden järjestämisen haasteellisuus (Kemiläinen 2012; Kivilahti 2013; Hämäläinen & Immonen 2013; Koistinen 2011).

Koulutusten lisääminen ja niihin pääsyn mahdollistaminen nimettiin oman tutkimuksemme lisäksi arjen haasteeksi useissa tutkimuksissa (Kemiläinen 2012, 31; Hämäläinen & Immonen 2013, 42- 43; Kivilahti 2013, 57).

Kaikille lukemillemme tutkimuksille yhteistä on toimeksiantosopimuksen merkityksen korostuminen. Sekä omassa tutkimuksessamme että muiden tutkimuksissa haastateltavat ovat tuoneet esille toimeksiantosopimuksen ja siihen kirjattavien asioiden tärkeyden. Esimerkiksi tukipalveluiden saamista helpottaa niiden tarkka kirjaaminen toimeksiantosopimukseen. (Helminen 2008, 113- 124.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä kokemustietoa sijaisvanhempien arjessa jaksamisesta ja tuen tarpeesta. Tutkimuksessa selvitettiin millaista tuen tarvetta sijaisvanhemmat ovat kohdanneet arjessaan ja miten heille tarjottavat tukimuodot ja tuen tarve kohtaavat. Tavoitteena on, että tutkimuksemme tuloksia voidaan hyödyntää Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön sijaisvanhemmille tarjoamien tuki- ja koulutuspalvelujen kehittämisessä.

Tuloksistamme voidaan todeta, että tukipalvelujen järjestäminen sijaisvanhemmille on haastavaa, sillä tuen tarpeen määrittää jokaisen sijaisvanhemman yksilöllinen kokemus. Jotta perheet saisivat riittävät ja oikea-aikaiset tukipalvelut, tulisi perheiden tilannetta kartoittaa yksilökohtaisemmin. Haastattelemamme sijaisvanhemmat korostivat, että hyvä ja avoin suhde sosiaalityöntekijän kanssa on avain arjessa jaksamiselle. Sijaisvanhemmat toivoivat sosiaalityöntekijältä enemmän aikaa tutustua perheeseen ja sen tarpeisiin.

Sosiaalityöntekijän tuen lisäksi sijaisvanhemmat nimesivät tärkeiksi arkeensa vaikuttaviksi tekijöiksi vapaa-ajan, avoimuuden ja koulutuksen. Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön palveluihin oltiin melko tyytyväisiä ja koko maakunnan kattava toimintatapa koettiin hyväksi. Sijaishuoltoyksikön koettiin myös yhtenäistäneen kuntien toimintatapoja ja tasavertaistavan sekä eri kunnissa toimivia sijaisvanhempia että sijoitettuja lapsia.

Kehittämiskohteiksi sijaisvanhemmat nimesivät tuki- ja koulutuspalveluiden saatavuuden. Koulutuksiin toivottiin vaihtelevuutta ja sijaisvanhemmille paremmat mahdollisuudet osallistua niihin esimerkiksi lastenhoitoavun tarjoamisen avulla. Haastattelujen aikana kävi ilmi, että vaikka haastateltavien lapset oli sijoitettu Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön kautta, sekä tieto palveluista että palvelujen saaminen vaihteli. Esimerkiksi monet luulivat, ettei jotakin palvelua ole saatavilla, kun taas joillakin haastateltavilla tämä kyseinen palvelu oli käytössä. Sijaisvanhemmat eivät tieneet, minkälaisiin palveluihin he ovat oikeutettuja. Tästä voimme todeta, että yhteistä linjaa tarvittaisiin sekä tuen tarpeen arviointiin

että tukipalveluiden tarjoamiseen. Tämän toteutumiseksi sijaisvanhemmat ehdottivat, että Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikössä järjestettäisiin työntekijöille erityistä koulutusta siitä, mitä sijaisperheet tarvitsevat.

Mielestämme onnistuimme saavuttamaan tutkimuksemme tavoitteet hyvin. Aineistonkeruu onnistui suunnitellusti ja teemahaastattelumme kysymysrunko palveli meitä tarkoituksenmukaisesti. Saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme ja kysymysten asettelu helpotti aineiston analysointia. Tutkimuksemme tuotti paljon aineistoa, vaikka haastateltavia oli vain viisi. Aineiston käsittelyä helpotti tutkimusasetelmamme tarkka rajaus.

Teimme tutkimusta ensimmäistä kertaa ja jännitimme etukäteen haastattelujen sujumista. Haastattelemamme sijaisvanhemmat olivat kuitenkin erittäin motivoituneita ja innokkaita kertomaan kokemuksistaan. Tämä edesauttoi turvallisen ja avoimen ilmapiirin syntymistä haastattelutilanteessa.

Teimme opinnäytetyön parityönä ja mielestämme se oli hyvä valinta. Työskentelytapamme sopivat hyvin yhteen. Kokemusta yhteistyöstä oli jo ennestään ja tämä helpotti työskentelyä koko opinnäytetyön prosessin ajan. Parityöskentelyn eduiksi koimme tutkimuksen luotettavuuden lisääntymisen ja näkökulmien monipuolistumisen. Tutkimuksemme luotettavuus lisääntyi, sillä teimme aineistanalyysin ensin kumpikin erikseen ja sitten vertailimme saamiamme tuloksia. Keskustelemalla saamistamme tuloksista löysimme aineistosta ne asiat, jotka olivat nousseet molemmilla esiin. Tämän vuoksi kummankaan omat näkemykset tai asenteet eivät vaikuttaneet tutkimuksemme tuloksiin.

Opinnäytetyömme prosessissa haasteellisimmaksi koimme tietoperustan rajaamisen, haastattelutilanteiden eettisyyden sekä aineistanalyysin. Tietoperustan rajaamisesta haastavaa teki se, että lastensuojelu on laaja ja paljon tutkittu aihealue. Mielestämme oli melko hankalaa löytää oman aiheemme kannalta oleellimmat tiedot. Haastattelutilanteiden eettisyyden haasteet syntyivät siitä, että haastattelut suoritettiin yhtä lukuun ottamatta sijaisvanhempien kotona ja kysymyksemme liittyivät jaksamiseen ja tuen tarpeeseen, joka oli haastateltavillemme tunteita herättävä aihe. Tämän vuoksi koimme tärkeäksi kiireettömän

haastattelutilanteen, joka loi mahdollisuuden avoimeen keskusteluun sekä ennen varsinaista haastattelua että sen jälkeen. Aineistoanalyysin koimme haastavaksi, sillä kokemustieto pitäisi tuoda esille sellaisena, kuin haastateltavat ovat sen kokeneet ja kertoneet. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti ja koimme ajan riittäväksi sekä toimintatapamme hyväksi.

Opinnäytetyömme tulokset ovat yleistettävissä vaikka haastateltavia oli vähän. Tuloksemme antavat hyviä viitteitä sijaishanhempien toiveista Varsinais-Suomen alueella. Lisäksi muiden tutkimusten samansuuntaiset tulokset lisäävät tutkimuksemme luotettavuutta. Luovutamme opinnäytetyömme ja sen tulokset Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön käyttöön. Toivomme, että tutkimuksemme herättäisi keskustelua sijaishuoltoyksikön sisällä. Toivomme, että tuloksemme ovat hyödyksi sijaishuoltoyksikön kehittäessä palvelujaan. Opinnäytetyömme julkaistaan Theseus- tietokannassa, jossa se on kaikkien saatavilla.

Perhehoidon kehittämisen ja lisäämisen kannalta olisi tärkeää tutkia sijaisperheitä lisää. Itse koimme, että olisi tärkeää tutkia enemmän myös sijaisperheiden biologisten lasten näkökulmaa ja erityisesti heidän tuen tarvettaan. Koska meidän opinnäytetyössämme rajauksena oli pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitettua lasta hoitavat vanhemmat, voisi tutkia myös tuen tarvetta sijaisperheissä, joissa on lyhytaikaiseen perhehoitoon sijoitettu lapsi tai sijaisperheitä, jotka toimivat kriisiperheenä. Tutkimukset voisi rajata Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön toimeksiannolla toimiviin sijaishanhempiin. Tämä hyödyttäisi maakunnallisen perhehoidon organisoinnin kehittämistä. Tutkimalla ja kehittämällä perhehoitoa ja sen tukipalveluja, voidaan edesauttaa nykyisten sijaishanhempien arjessa jaksamista sekä saada uusia sijaisperheitä.

LÄHTEET

- Ahto, A. & Mikkola P. 2000. Perhehoito lastensuojelussa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- Bardy, Marjatta. 2009. Lastensuojelun ytimissä. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos.
- Buehler, C., Rhodes, K.W., Orme, J.G. & Cuddeback, G. 2006. The Potential for Successful Family Foster Care: Conceptualizing Competency Domains for Foster Parents. *Child Welfare* 85, 523- 558.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Heino, Tarja. 2000. Lasten psykososiaaliset palvelut ja lastensuojelu. Teoksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukatsaus 2000. Sosiaali- ja terveystalouden tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin raportteja 250. Jyväskylä: Gummerus, 55- 73.
- Helminen, Jarkko. 2008. Laki turvaa sijaislapsen arkea. Teoksessa Kirsikka Arkimies (toim.) Terveisiä sijaisperheestä. Jyväskylä: Gummerus, 113- 124.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2004: Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, J & Immonen, L. 2013. Sijaisvanhempien tuen riittävyys. Sijaisvanhempien tuen kartoitus. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Pieksämäki: Diakonia ammattikorkeakoulu.
- Höjer, Ingrid. 2002. What happens in the foster family? IFCO 2002 Conference material. PDF. Göteborg University, Sweden. viitattu 10.10.2013 <http://www.perhehoitoliitto.fi/ifco2002/IFCOHojer.pdf>.
- Janhunen, Tarja. 2007. Pysyvyyden turvaaminen perhehoidossa. Käsikirja sijoitusten purkautumisen ehkäisemiseksi. Perhehoitoliitto Ry.
- Johnson, C. & Kastner, T. 2005. Helping families raise children with special health care needs at home. *Pediatrics* 115, 507- 511.
- Kalland, M. & Sinkkonen, J. 2001. Finnish Children in Foster Care: Evaluating the Breakdown of Long-Term Placements. *Child Welfare* 80, 513-518.
- Kemiläinen, M. 2012. Sijaisäitien kokemuksia ja kehittämis ehdotuksia tukimuodoista. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Ketola, J. (toim.) 2011. Menetyksistä mahdollisuuksiin. Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Ketola, J. (toim.) 2008. Perhehoito: tekemisen ja tukemisen arvoista työtä. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Kivilahti, Kati. 2013. Sijaisvanhempien kokemuksen Pelastakaa lapset ry:n tukipalveluista ja toiveet tuen kehittämiseksi. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Koistinen, Heidi. 2011. Sijaisvanhempien kokemuksia arjessa jaksamisesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Pieksämäki: Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

MLL 2013. <http://www.lastenkuntoutus.net> > palvelut perheille > Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit, viitattu 10.9.2013.

Perhehoitajalaki 3.4.1992/312.

Pesäpuu ry. <http://www.pesapuu.fi> > perhehoito > PRIDE- valmennus. viitattu 2.9.2013

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) 2005. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi.

Rhodes, C., Cox, M.E., Orme, J.G. & Coakley, T. 2006. Foster Parents' Reasons for Fostering and Foster Family Utilization. *Journal of Sociology and Social Welfare* 33, 105-126.

Schofield, Gillian. 2002. The significance of a secure base: a psychosocial model of long-term foster care. *Child and Family Social Work* 7, 259-272.

THL 2012a. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuolto. viitattu 2.9.2013 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/>.

THL	2012b.	Viitattu	2.9.2013
http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=1&currentEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d86fe356e4851b4e158c7bf6218d176b7f&indCount=3&yearCount=1 .			

THL 2012c. Lastensuojelun tilastoraportti 2011. Viitattu 3.9.2013.

THL 2012d. Lastensuojelun käsikirja. Perhehoito. Viitattu 4.9.2013 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/perhehoito/>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Valtioneuvoston kanslia 2013. Hallitusohjelma 6/2011, viitattu 3.9.2013. <http://www.valtioneuvosto.fi> > nykyinen hallitus > hallitusohjelma

Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö 2013. Viitattu 10.9.2013 <http://www.kaarina.fi> > lapset ja nuoret > lapset > Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö.

Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikkö 2012. Perhehoidon toimintaohje, viitattu 10.9.2013.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Teemahaastattelun runko

1) Perustiedot

- Sukupuolesi? Ikäsi? Koulutuksesi?
- Siviilisäätyysi? Onko sinulla biologisia lapsia, jos on, kuinka monta? Kuinka monta sijoitettua lasta sinulla on?
- Oletko kotona lasten kanssa vai käykö ulkopuolella töissä?
- Oletko käynyt PRIDE – koulutuksen?

2) Koulutuksen vaikutus sijaisvanhempana toimimiseen

- Onko aiemmasta ammatillisesta koulutuksesta ollut hyötyä sijaisvanhempana toimimisessa?
- Minkälaisia eväitä PRIDE – koulutus antoi sijaisvanhemmuuteen?
- Onko sinulla lisäkoulutuksia? Mihin liittyen? Tarvitsisitko lisäkoulutusta sijaisvanhemmuuteen, sijoitettuihin lapsiin tai muihin aiheisiin liittyen (esimerkiksi erityislapsen, päihdeongelmat, mielenterveysongelmat)?

3) Arjessa jaksaminen ja tuen tarve

- Mitkä asiat vaikuttavat sijaisvanhemman arjessa jaksamiseen?
- Mistä sijaisvanhemman hyvinvointi koostuu?
- Mikä on sosiaalityöntekijän merkitys sijaisperheen arjessa/ sijaisvanhempana toimimisessa?
- Minkälaiseksi koet perhehoitajana toimimisesta saatavan palkkion ja muut korvaukset?

- Minkälaista tuen tarvetta arjessanne esiintyy tai on esiintynyt? Mihin tuen tarve liittyy tai on liittynyt (esimerkiksi koulutus, työnohjaus, suhde sosiaalityöntekijään, vertaistuki jne.)?

Haastateltavat

- H1 = sijaisäiti, haastateltu 26.8.2013 klo 10.00
- H2 = sijaisäiti, haastateltu 27.8.2013 klo 11.00
- H3 = sijaisäiti, haastateltu 16.9.2013 klo 10.00
- H4 = sijaisäiti, haastateltu 17.9.2013 klo 9.30
- H5 = sijaisäiti, haastateltu 25.9.2013 klo 9.30

Tutkimuslupa

	Viranhaltijapäätös
Kaarinan kaupunki Lautakunnankatu 4 20780 KAARINA	20130081 / 17.05.2013
Päätöksen otsikko	TUTKIMUSLUPA: Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön alaisena toimivien sijaisvanhempien työhyvinvointi
Selostus asiasta	Emilia Tuomi ja Iina Taiminen hakevat tutkimuslupaa tutkimukseensa, jossa selvitetään Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön alaisena toimivien sijaisvanhempien työhyvinvointia. Tutkimuksen aineisto muodostuu sijaisvanhempien haastatteluilta. Työssä noudatetaan tutkimuseettisten periaatteiden mukaista ehdotonta vaihtoehtoisuutta ja asiallisuutta. Kenenkään yksittäisen sijaisvanhemman, kodin, perheen, lasten tai mui-den asiaan liittyvien henkilöiden nimiä emme opinnäytetyössämme esitä. Haastattelunauhat pidämme itsellämme, eivätkä ne ole julkisia.
Päätösteksti	Hyvinvointipalveluiden johtaja päättää myöntää tutkimusluvan Elina Tuomelle ja Iina Taimiselle ehdolla, että 1. tutkimus tehdään niin, että tutkimuksessa mukana olleiden henkilöllisyys ei paljastu missään tutkimuksen vaiheessa. 2. tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. 3. tutkimuksesta toimitetaan tiivistelmä Kaarinan kaupungin perusturvalautakunnalle sekä Kaarinan kaupungin palvelujohtajalle 4. tutkimuksessa noudatetaan hyvää tutkimustapaa
Päätöksen perustelut	Hallintosääntö
Päätöksen tekijä	ANTTI PARPO, HYVINVOINTIPALVELUJEN JOHTAJA
Jakelu	Perusturvalautakunta Elina Tuomi Iina Taiminen Palvelujohtaja
Oikaisuvaatimusviranomainen	Perusturvalautakunta
Oikaisuvaatimusohje	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon viimeistään (7) päivänä päätöksen postituspäivän jälkeen. Kunnan jäsenen, joka ei ole asianosainen, katsotaan saaneen tiedon silloin, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän

Kaarinan kaupunki
Lautakunnankatu 4
20780 KAARINA

Viranhaltijapäätös

20130081 / 17.05.2013

allekirjoitettava.

Vaatumuksen voi toimittaa oikaisuvaatimusviranomaiselle postitse, henkilökohtaisesti tai lähetin välityksellä.

Toimitustavasta riippumatta vaatimuksen on oltava oikaisuvaatimusviranomaisella ennen aukioloajan päättymistä viimeistään neljäntenätoista (14) päivänä päätöksen tiedoksisaantipäivästä mainittua päivää lukuunottamatta.

Päätös nähtävillä

Viranhaltijapäätökset pidetään yleisesti nähtävänä kaupunginvirastossa seuraavasti:
- kuukauden 1.-15. päivinä tehdyt päätökset saman kuukauden 16. päivänä klo 9.00-12.00
- kuukauden 16.-31. päivinä tehdyt päätökset seuraavan kuukauden 1. päivänä klo 9.00-12.00

Tiedoksiantotapa

- Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan
 Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä
 Lähetetty sisäisessä postissa
 Luovutettu asianosaiselle

päivämäärä

Tiedoksiantajan allekirjoitus ja
virka-asema

Vastaanottajan allekirjoitus